LIETUVIŲ

DIENOS

P. ZADEIKIS, LIETUVOS MINISTERIS WASHINGTONE, D.C., AUKOJA LIETUVOS REIKALAMS

THE LITHUANIAN DAYS

FEBRUARY, 1950

1950 M. VASARIO MEN.

1950 M, VASARIO MEN. FEBRUARY, 1950

Nr. 2 No.2

TURINYS

CONTENTS

JAV NĖ SEKUNDEI NEPRIPAŽINO SOV. SĄJUNGAI TEISĖS PRISIJUNGTI LIETUVĄ, Sen. S. W. Lucas kalbos, pasakytos vasario 16 d. Chicagoj, santrauka ... 3
A. Jamontas, KĄ NUVEŠIM LIETUVAI? ... 4
LIETUVOS MINISTERIS ŽADEIKIS AKTUALIAIS KLAUSIMAIS ... 5
M. Biržiška, DVIEJŲ NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKELBIMO RAŠTŲ LIKIMAS ... 6
MIRTIM MUMS LAISVĘ ATPIRKAI, Lietuvos partizanų daina ... 7
St. Raštikis, RUSŲ KARIUOMENĖ LIETUVOJE 1939-40 M. ... 8
Br. Ketarauskas, ATOMINĖ JĖGA IR JOS ATEITIS ... 9
KAIP ĮSIKŪRĖ IR GYVENA
ONA SAMSONAITĖ ... 11
KOVOJ UŽ LIETUVĄ ... 12
DIRBAME PLUŠAME, Laiškas iš Anglijos ... 13
LIETUVIAI TELEVIZIJOS PROGRAMOJ ... 13
J. Pabedinskas, CHICAGIETIS RUZGYS ĮSPANIJOJ ... 14
V. Seirijis, SKAIDRI LIETUVIŠKUMO LIEPSNELĖ ... 14
L. R., LIETUVIŲ DIENA IR DAYTONE ... 15
VASARIO 16-JI LOS ANGELES ... 15
PARAPIJA BE JOKIŲ SKOLŲ ... 16
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI ... 16
ERA OF SMALL NATIONS NOT PAST by Malbone W. Graham ... 17
DR. GRAHAM - SPOKESMAN FOR LITHUANIAN AFFAIRS ... 18
LITHUANIAN INDEPENDENCE DAY by Milton Stark ... 19
BALUTIS OBSERVES HIS 70TH BIRTHDAY ... 20
KRYŽIAI, a fragment of novel by V. Ramonas ... 20
ALT AND THE GENOCIDE CONVENTION ... 21
LITHUANIANS IN ENGLAND ... 22

Juozas VITĖNAS ... Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Vladas BAKŪNAS ... Redaktorius / Editor
Milton C. STARK ... Angliškos dalies redaktorius / Editor of English Section
Povilas PUZINAS ... Redaktorius-dailininkas / Art Editor

Antanas F. SKIRIUS, leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS ... Administratorius / Business Manager

Redakcijos atstovai / Assistant Editors — A. BARONAS, Chicago, Ill.; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; L. VALIUKAS, Dayton, Ohio; V. VOLERTAS, Philadelphia, Pa.

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo incialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarely those of the editors.

Redakcijos ir administracijos adresas:
Address all Editorial and Subscription Mail to
9204 S. BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIF.
Phone - PL. 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" yra sujungtos su "KALIFORNIJOS LIETUVIU"
"THE LITHUANIAN DAYS" is combined with "CALIFORNIA LITHUANIAN"

PRENUMERATA metams — $3.00 bet kokiame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00.
SUBSCRIPTION $3.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00.

GARBĖS LEIDĖJAI

Asmenys, paskyrę laikraščio naudai nemažiau 100 dol., laikomi GARBĖS LEIDĖJAIS.
Šio numerio Garbės Leidėja yra
ONA SAMSONAITĖ, Los Angeles, Calif., paskyrusi 100 dol.
Pirmo numerio Garbės Leidėja buvo
EMILIJA ŠLIAKIENĖ, Los Angeles, Calif., paskyrusi 100 dol.

GARBĖS PRENUMERATORIAI

BALBINA ABROMAITĖ, Los Angeles, Calif.
KUN. I. ALBAVIČIUS, Cicero, Ill.
J. AŽUOLAITIS, Los Angeles, Calif.
JOHN BARDY, Chicago, Ill.
VYTAUTAS BELECKAS, New York, N. Y.
KUN. V. ČIŽAUSKAS, Los Angeles, Calif.
A. ir S. DERINGIAI, Los Angeles, Calif.
F. DIRGĖLA, Los Angeles, Calif.
P. JANKIEWICZ, Huntington Park, Calif.
KUN. P. JURAS, Lawrence, Mass.
J. KILMONIS, Los Angeles, Calif.
FLORENCE KORSAK, Los Angeles, Calif.
ZIGMAS KRUMINAS, Los Angeles, Calif.
KUN. J. KUČINSKAS, Los Angeles, Calif.
FRANK MASON, Montrose, Calif.
B. NAGINIS, Los Angeles, Calif.
PROF. K. PAKŠTAS, Pittsburgh, Pa.
KUN. J. PAŠKAUSKAS, Chicago, Ill.
JOSEPH C. PETERS, Altadena, Calif.
ALGIS REGIS, Los Angeles, Calif.
A. RUIGYS, Los Angeles, Calif.
KUN. P. SABULIS, Hartford, Conn.
ANN SAMSON, Los Angeles, Calif.
FRANK SATKAUSKAS, Chicago, Ill.
FRANK SPEECHER, Los Angeles, Calif.
BERNICE STARK, Santa Monica, Calif.
KAZYS SUROMSKIS, Phoenix, Ariz.
D. TARVID, Altadena, Calif.
S. TIKNIS, Los Angeles, Calif.
JUOZAS URBONAS, Los Angeles, Calif.
J. ZALGA, Chicago, Ill.
P. ŽILINSKAS, Los Angeles, Calif.
F. ŽUKAUSKAS, Los Angeles, Calif.

PADĖKA TALKININKAMS

Dėl pasisekusio sausio 29 d. spaudos baliaus esame dėkingi geriesiems talkininkams-ėms: E. Šliakienei, Rimdžienei, O. Samsonaitei, Landsbergienei, J. Truskauskienei ir dukroms, L. Ruigienei, B. Masaitienei, Pšibilskienei, P. Barkauskui, B. Naginiui, P. Gražiui, V. Stakniui, J. Urbonui, Paltams, St. Pšibilskiui ir visiems prisidėjusiems bet kokiu darbu.

Nuoširdžiausias ačiu programos pildytojams: Helen Bartush-Swaggart, Šv. Kazimiero parapijos chorui, Liet. Tautinių Šokių Grupės artistams ir šokėjams.

LIETUVIŲ DIENOS

LIETUVIŲ
DIENOS

Senatorius Scott W. Lucas (centre) Lietuvos Nepriklausomybės minėjime Chicagoj; tarp kitų matyti prof M. Biržiška (kairėj, krašte), ALT pirm. L. Šimutis (trečias iš dešinės), Lietuvos konsulas P. Daužvardis (antras iš dešinės) ir k. / Senator Scott W. Lucas (center) at the Lithuanian Independence Day Celebration in Chicago. Pictured with him are: Prof. M. Biržiška (extreme left), Lithuanian Consul P. Daužvardis (second from right) and Lithuanian-American Council President L. Šimutis (third from right).
PR. URBUČIO NUOTR.

J. A. V. ne sekundei nepripazino

SOV. RUSIJAI TEISES PRISIJUNGTI LIETUVA

SEN. S. W. LUCAS KALBOS, PASAKYTOS S. M. VASARIO 16 D. CHICAGOJ, SANTRAUKA.

"Mes susirinkome šiandien pareikšti savo pasišventimą Lietuvos Nepriklausomybės reikalui. Jūs, kurie ten esate gimę, arba kurie ten turite savo šeimas ar gimines, jungiatės su tais iš mūsų, kurie esame prisiekę dirbti už taiką ir savivaldos teisę visoms tautoms, kurios yra prieš jų valią pavergtos galingesnių tautų."

"Aš jums sakau, kad Jungtinės Amerikos Valstybės nė vieną minutę nėra susvyravusios dėl savo nusistatymo, kad visos tautos turi teisę pasirinkti formą valdžios, kurios valdomos jos nori gyventi. Šitas nusistatymas, žinau, yra taip stiprus šiandien, kaip ir 1940 m. liepos 23 d. Tą dieną Jungtinių Valstybių vyriausybė pareiškė protestą prieš sovietų planus įtraukti lietuvių tautą į Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungą, vaidinant komunistinių rinkimų komediją."

"Jungtinės Valstybės laikėsi savo pažadų. Jos nė sekundei nepripažino Sovietų Sąjungai teisės apsorbuoti Lietuvos, Estijos ir Latvijos respublikas. Kur tais metais fiziškai buvo įmanoma, mes tiesioginiai kovojome už laisvų tautų teisę pačioms valdytis."

"Jei jūsų kraštas, Jungtinės Valstybės, bet kur klydo, tai buvo jų pasitikėjimas sovietų pažadais per ir po karo. Mes manėme, kad tas milžiniškas sovietų krašto sunaikinimas, tie milijonai žuvusių rusų kovoj prieš bendrą nacišką priešą ir per karą sudarytas bendradarbiavimas privers Sovietų Sąjungą suprasti mūsų gerą valią, taikingai siekiant teisingumo visiems pasauly.

"Mes klydome. Sovietų Sąjunga po karo tuoj griebėsi kištis ir kontroliuoti per savo tarptautinę mašineriją visas tautas prie savo sienų.

"Patikrintų žinių nuotrupos, kurios prasmunka pro Geležinę Uždangą - pasakojimai apie didėjančią opozicija žmonių, kurie ilgisi taikos, skatina mus pirmyn varyti savo taikos programą."

"Mes esame sujaudinti Laisvės Kovotojų heroizmo Lietuvoj, Gudijoj ir Ukrainoj. Mes žinome, kad taip pat yra drąsių, tyliai besiorganizuojančių žmonių ir kituose kraštuose."

"Tačiau mes neprivalome turėti iliuzijų. Kova laimėti laisvę visoms pavergtoms tautoms pareikalaus ilgo laiko. Ji negali būti atsiekta staiga, jėgos priemonėmis, nes žinome, kad tatai gali įtraukti pasaulį į visą naikinantį gaisrą. Mes turim pastoviai ir kantriai dirbti, siekdami įtikinti Rusijos ir kitų komunistų valdomų tautų žmones, kad jų vadų baimės sukurtas agresyvumas gali baigtis jų sunaikinimu. Mes turim nuolat rodyti savo pasiryžimą ir nuoširdumą, siekdami pasaulio taikos."

"Jei mes turime drąsos ir pasiryžimo išlaikyti mūsų konstruktyvią programą visame pasauly, pavergtų tautų žmonės galės eventualiai būti išlaisvinti. Pirmą kartą istorijoj laisvi žmonės laisvų tautų sujungė savo karines, ekonomines ir moralines jėgas pasipriešinti diktatūros plitimui ir tikros taikos įgyvendinimui. Tesustiprina mus Dievas išlaikyti Ameriką tikrame kely taip, kad Lietuvos gyventojai ir visi kiti žmonės, laikomi vergijoj, vieną dieną galėtų taikoj gyventi savo laisvoje žemėje."

KĄ NUVEŠIM LIETUVAI?

A. JAMONTAS

Visas mūsų dėmesys yra nukreiptas į Lietuvos išlaisvinimą ir jam skiriame visas savo pastangas ir lėšas.

Tai yra geras dalykas. Ir toliau turime neatlaidžiai siekti Lietuvos išlaisvinimo.

Žinome, kad bolševikai naikina Lietuvą su demonišku įnirtimu — sugriautas ūkis, administracija, naikinami žmonės.

Taip esant gali atsitikti, kad susidarys sąlygos Lietuvai atstatyti savo nepriklausomybę, tačiau pačioj Lietuvoj gali nebebūti arba bent trūkti žmonių ir priemonių tai nepriklausomybei praktiškai realizuoti bei atkurti visą Lietuvos valstybinį gyvenimą.

Jeigu taip atsitiktų, tai visa dabartinė kova už Lietuvos išlaisvinimą nustotų savo prasmės.

Šitai nelaimei išvengti už tat pati laisvinimo kova turi būti jungiama su pasiruošimu konkrečiai padėti Lietuvai atsistatyti.

Žinom, kad Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas tai turi galvoj ir tuo rūpinasi. Bet ką Amerikos lietuviai ruošiasi nuvežti Lietuvai, kai ji atgaus laisvę?

Didelis lietuvių draugas, Kalifornijos universiteto profesorius dr. M. Graham Lietuvos reikalu rašo (žiūr. jo str. anglų kalboj šiame numery):

"Išlaisvinimas reikštų toli siekiančių permainų reikalą kasdieniniame gyvenime. Per paskutinius 30 metų visame pasauly atsirado žemės ūkio mechanizacija su milžiniškai pakilusia produkcija ir taip pat žymiai padidėjusiu naujų cheminių gaminių pareikalavimu. Kokia išlaisvinimo prasmė be išlavintų architektų, agranomų, sanitarijos specialistų, viso būrio technikų, be didžiulės minios gydytojų, gailestingų seserų bei sveikatos apsaugos personalo ir k.? Lietuvių tautos draugai turi visada atsiminti Abrahamo Lincolno žodžius, jog reika būti pasiruošusiam "aprišti tautos žaizdas". Tai yra darbas, kuriam puikiai gali pasišvęsti visa auganti lietuvių ir lietuvių kilmės amerikiečių generacija. Jei išlaisvinimas įvyktų jų gyvenimo laikotarpy, jie būtų pasiruošę suteikti pagalbą bei paramą savo kilmės kraštui; jei tai neįvyktų, šie talentai mažiausiai galėtų rasti pritaikymą bet kuriame krašte, atstatant karo nusiaubtą mūsų pasaulį".

Ar nebūtų laikas mums daugiau šiuo klausimu pasvarstyti?

Vaizdai iš Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo minėjimo Chicagoj: viršuj - įteikiamas adresas senatoriui Scott W. Lucas; vidury - minėjimo dalyviai; apačioj - Chicagos vyčių choras, vadovaujamas Šimučio Jr. dainuoja minėjimo programoj.

A pictorial view of Lithuanian Independence ceremonies in Chicago. Top: Chicago Lithuanians presenting Senator Scott W. Lucas with a petition of thanks, on the occasion of the Lithuanian Independence Day celebration; Center: participants in the commemmoration ceremonies; bottom: Knights of Lithuania Choir directed by Mr. Šimutis who took part in the program

A. Gulbinsko ir Pr. Urbučio nuotr

Lietuvių vadai pas ministerį P. Žadeikį Washingtone, D. C. Iš kairės į dešinę: M. Vaidyla, ALT pirm. L. Šimutis, min. P. Žadeikis, VLIKo pirm. M. Krupavičius, V. Sidzikauskas, A. Olis ir P. Grigaitis. / Lithuanian leaders meeting with Lithuanian Minister P. Žadeikis (third from left) in Washington, D. C.

LIETUVOS MINISTERIS ŽADEIKIS AKTUALIAIS KLAUSIMAIS

Nors sovietai yra nusistatę sunaikinti visa, kas lietuviška, tačiau jų demoniškos rankos ne visa gali pasiekti. Vienas iš tokių sovietams nepasiekiamų Nepriklausomos Lietuvos liudininkų yra Lietuvos pasiuntinybės. Dėka JAV vyriausybės nusistatymo nepripažinti sovietų įvykdytos Lietuvos okupacijos, ir Washingtone, D. C., tebėra Lietuvos Pasiuntinybė su Nepaprastu Pasiuntiniu ir Įgaliotu Ministeriu Povilu Žadeikiu priešaky. Vasario 16 -sios proga redakcija kreipėsi į jį prašydama pasidalinti keliomis mintimis su gerbiamais Skaitytojais. Ponas Ministeris maloniai sutiko ir atsakė į jam pastatytus klausimus.

— *Kaip atrodo tarptautinėj plotmėj Lietuvos vadavimo padėtis, minint 32-sias Vasario 16-ios sukaktuves?* - buvo pirmiausia paklausta.

— Man matosi, kad Lietuvos dabartinė padėtis nėra vien Lietuvos izoliuotas reikalas,bet yra žymi Europos šiaurės rytų geopolitinio komplekso dalis ir net visos Europos ateities klausimo dalis. Gi laisvos Europos problema yra tapusi dalimi pasaulio įvykių ciklo. Iki šiol vyravęs įsitikinimas, kad taikos priemonėmis pavyksią išspręsti gobšaus rusiško bolševizmo problemą, dabar jau pradėjo kitėti ta prasme, kad demokratinis pasaulis jaučiasi esąs priverstas apsisaugoti (si vis pacem, para bellum). Dėja, Lietuvos nepriklausomybės akto šių metų sukaktuvės vyksta todel ne Laisvės Varpo garsų apystovose, bet raudonajam fašizmui liepsnojant, arba, tariant VLIK'o žodžiais, genocido ženkle. Tačiau iš kitos pusės, visi žiaurumai, kurie vyksta už geležinės užtvaros, kaip tik liūdija rusiškos diktatūros silpnybes ir šia proga galima sakyti, kad bolševikų teroras pats save likviduos.

— *Kodėl JAV nesiima griežtesnės akcijos, bent diplomatinės, Lietuvos laisvinimo atžvilgiu?*

— Čia tenka turėti galvoje, kad šio krašto vyriausybė be jokių savanaudiškų išrokavimų, bet grynai moraliniais ir idealistiniais sumetimais veda sistematinę ir realistinę akciją mažųjų tautų, taigi ir Lietuvos, laisvinimo naudai. Nors Lietuva jau 10 metų kaip svetimų okupuota,bet tik ačiu Amerikos demokratiniam idealizmui tebeskaitoma de jure nepriklausoma valstybė ir Washingtone tebėra jos Pasiuntinybė. Daug kas turi dar įvykti pirma, negu Lietuvos laisvės problema galės realizuotis. Gali net būti ir blogiau pirma nei susilauksime ką geres-

nio. Ačiu Lietuvos pripažinimo ir sovietų okupacijos nepripažinimo politikai, mes patys turime progos telktis ir ieškoti priemonių tai "griežtesnei akcijai" vykdyti.

– Kas, Jūsų manymu, dar būtų galima padaryti kovoje už Lietuvos laisvę?

– Kadangi Lietuvos nepriklausomybės atstatymo problema nėra izoliuota problema, tai, talkininkaudami kitų tautų kovoje už jų laisvę, mes lengvintume kovą ir už mūsų krašto laisvę: "Visi už vieną ir kiekvienas už visus." Be to, yra mūsų visų pareiga tvarkyti tarpusavius santykius taip, kad visuomenės jėgos būtų naudojamos tik vienam didžiajam tikslui ir nebūtų barstomos beprasmiškai kryžkeliuose.

– Kaip vertinate padėtį pačioj Lietuvoj? Ne jau sovietai sunaikins lietuvius, tikruosius Lietuvos gyventojus?

– Netenka abejoti, kad Maskvos viešpačiai siekia lietuvių tautos galo, kad Stalinas yra moderniškas baisusis Ivanas, o Molotovas yra Muravjovo rolėje. Per 120 metų lietuvių tauta nešė kryžių, Rusijos mums uždėtą. Ir kas gi atsitiko? Atsirado "Aušra", atsirado knygnešiai. Kada atėjo išlaisvinimo diena, 16 vasario 1918, Lietuva kėlėsi iš griuvėsių ir įstengė įkelti savo trispalvę vėliavą į Vilnių, Kauną ir Klaipėdą. Tiesa, padėtis Lietuvoje dabar skaudi, juoda ir traginga. Bet kas imasi tokių desperatiškų priemonių kaip genocidas, tas sau pats duobę kasa. Rusų istorija rodo, kad per 1000 metų ten nebuvo tvarkos, nors gerybių buvo apsčiai. Tvarkos, paremtos žmonių valia, nėra Rusijoj ir dabar. Nuo teroro ir betvarkės ir rusų bolševizmas neišsisuks ir susilauks sau galo. Kritus baudžiavos pančiams, bolševizmo aukos atgaus laisvę.

– Kokie yra dabartiniai aktualiausieji Pasiuntinybės rūpesčiai bei darbai?

– Pasiuntinybė yra pilnateisė Lietuvos diplomatinė įstaiga. Todel jos uždavinių tarpe, kaipo nuolatinė aktualija, yra prideramai gerų santykių išlaikymas ne tik šio krašto vyriausybės ir visuomenės atžvilgiu, bet ir mezgimas gerų santykių su kitų valstybių atstovybėmis. Buvo ir yra daug tikimasi iš United Nations. Betgi veto teisė tenai yra sovietų rankose ir tai bene didžiausias rūpestis kaip didelių, taip ir mažųjų tautų, taigi ir šios Pasiuntinybės.

– Ko pageidautumėte iš Amerikos lietuvių, tiek senesniųjų, tiek naujai atvykusių?

– Kad nepasinertų visiškai savo asmeniškuose reikaluose, bet kad nuolat dabotų savo žingsnius, kad išlaikytų savo tautos garbę prideramoje aukštumoje šiame laisvės ir įvairių galimybių krašte, ir kad, kiek tai liečia senąją Tėvynę Lietuvą, skaitytų sau garbės pareiga būti jos nuoširdžiu bičiuliu.

Baigdamas pasikalbėjimą Ponas Ministeris pastebėjo:

– Manyčiau, jog nebūtų pro šalį mums prisiminti Prezidento Trumano doktriną ir valstybės sekretoriaus p. Achesono žodžius: yra visados naudinga patikrinti pasirinktos krypties gaires, bet mes niekada negalime sau pavelyti dvejoti siekiant pagrindinio tikslo; mes niekada negalime sau pavelyti suabejoti del galimybių jį pasiekti.

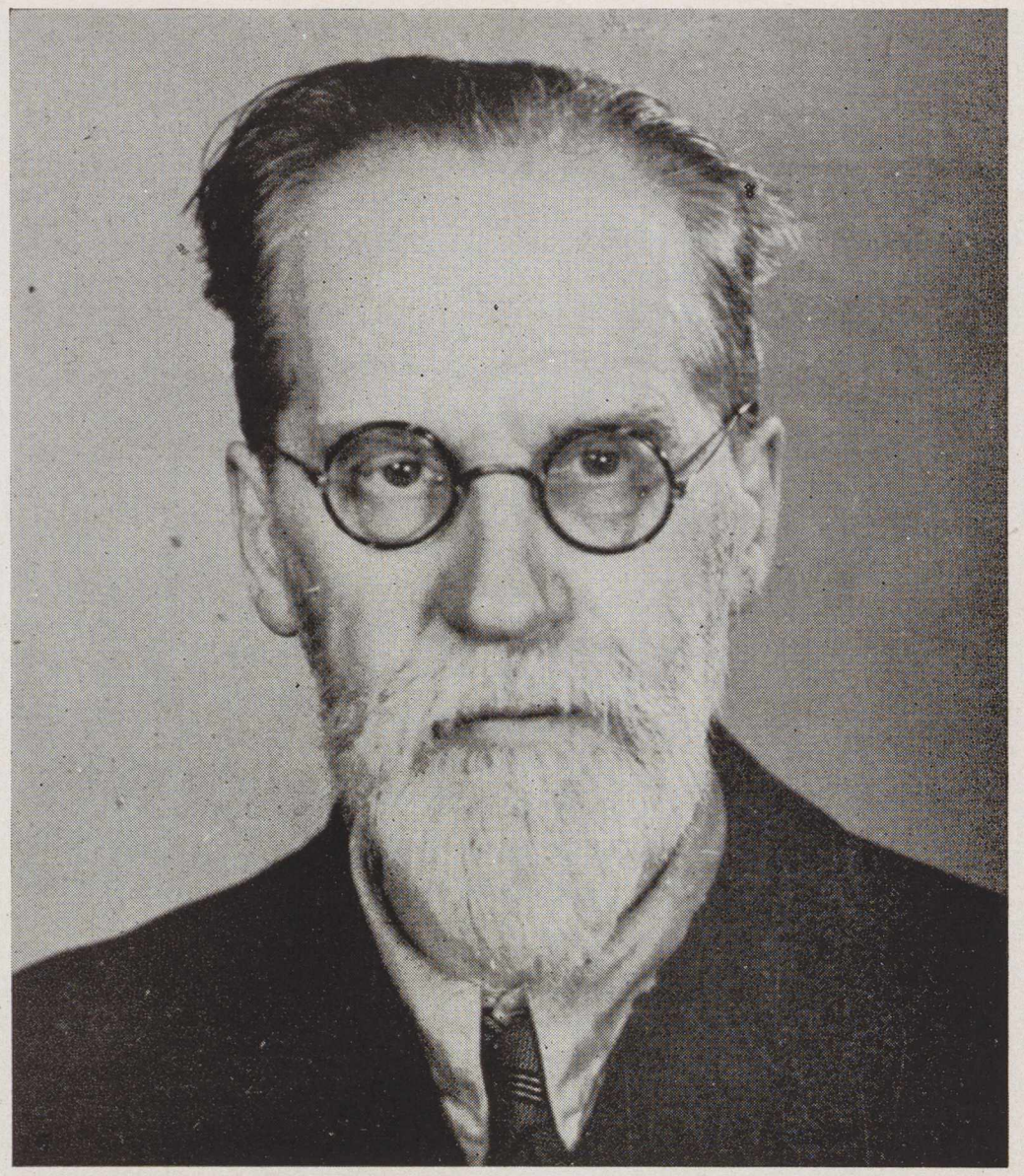

Prof. Mykolas Biržiška, vienintelis Amerikoj iš pasirašiusių Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo aktą 1918 m. vasario 16 d. / Prof. Mykolas Biržiška, only signer of the Lithuanian Declaration of Independence living in the U. S.

DVIEJU NEPRIKLAUSOMYBES PASKELBIMO RASTU LIKIMAS

M. BIRŽIŠKA

1931 m. Vilniui Vaduoti Sąjungos reikalais kelis mėnesius bevažinėdamas su paskaitomis po lietuvių kolonijas JAV-se, buvau apsilankęs ir pas tuometinį Lietuvos atstovą Washingtone Bronių Balutį, ne tik kaip pas oficialų asmenį, bet ir kaip pas vilnietį tam tikra prasme. Juk 1920 m. spalių 7 d. mudu drauge dar su keliais Lietuvos vyriausybės įgaliotiniais turėjome laimę ar nelaimę pasirašyti Lietuvos sudarytą su Lenkija Suvalkų sutartį, kurią, kaip žinome, dar prieš pasirašydami ir pasirašymo metu jau buvo pasirengę sulaužyti, o tik pasirašius Pilsudskis įsakė savo gen. Želigovskiui pasiskelbti "maištininku" ir, laužant sutartį, pulti Vilnių. Čia nelemtoji spalių 9 d., ne tik nevienam dešimtmečiui nužymėjusi lietuvių nusistatymą lenkų atžvilgiu, bet ir, kas, be abejo, dar svarbiau - ilgam sužalojo sveiką valstybinį Lietuvos brendimą ir neleidusi lietuvių tautai pilnai pasireikšti visu savo pajėgumu.

Suvalkiniai, kauniniai mudviejų atsiminimai įvairino mums laiką, šiaip daugiausiai skiriamą vilnietiškam mano darbui Amerikos lietuvių tarpe aptarti ir įtikslinti. Br. Balutis tąja proga supažindino mane su Washingtono prašmatnybėmis, nuvedė į senato ir atstovų rūmų posėdžius, parodė didžiausią Jungtinėse Valstijose, puikią kongreso biblioteką su 4 milijonais spausdinių ir k.

Man rodos - toje bibliotekoje būsiu matęs lyg ką ir jai "svetima", su knygomis ir laikraščiais ne ką bendra beturinčia: sienoje gražiai įtaisytą 1776 m. JAV nepriklausomybės paskelbimo raštą su visų signatarų parašais. Raštas ne tik aiškiai apšviestas, bet ir dieną naktį garbės sargybos saugojamas. Ilgai stovėjau ties juo, galvodamas apie kovas dėl JAV nepriklausomybės, savotišką JAV istoriją ir nepaprastą JAV visuomenės meilę savo kraštui, savo laisvei, didiesiems JAV kūrėjams ir kovotojams už laisvę - Washingtonui, Lincolnui, Jeffersonui ir k., nekartą tiesiog graudinančiai jos reiškiamą pagarbą savo vėliavai ir kitoms laisvo valstybingumo emblemoms, čia štai ir šiam XVIII-ojo amžiaus kilniam aktui.

Noroms nenoroms mintis kryptelėjo į mums artimesnį dalyką: o mūsų vasario 16 d. nepriklausomybės paskelbimo raštas – koks gi jo likimas? Koks skirtumas, visai kitoks negu amerikinio, savotiškas, kaip bemaž viskas mūsų senoje ir naujoje istorijoje taip yra savotiška, skirtinga nuo kitų tautų, net artimiausių kaimynų istorijos savybių!

Mūsų spaudoje nekartą teko ir tebe-

tenka matyti 1918 m. vasario 16 d. rašto atvaizdas su 20 parašų. Prieš karą kažikas buvo išleidęs ir nemažai uždirbęs, brangiai imdamas, sieninį šio akto atvaizdą su 1917 m. rugsėjo mėn. Vilniaus konferencijos prezidiumo ir sekretariato nuotrauka, leidėjo klaidingai palaikyta Lietuvos Tarybos nuotrauka ir tuo klaidinusia daugumą ėmėjų ir žiūrėtojų. Pats tą leidinį "su feleriu" laikiau sienoje pakabintą ir kitur pamatydavau.

Deja, nei spaudoje nei šiame leidinyje nebuvo duodama tikrojo vasario 16 d. akto nuotrauka, tik vieno iš kelių antrinių šio akto egzempliorių, parengtų Vokietijos, Rusijos ir kitų valstybių vyriausybėms įteikti drauge su vertimu ir taip pat Tarybos narių, tik jau ne tokia tvarka, kaip autentinis (pirmasis) aktas, bepasirašytų. O kur gi pirmasis, tikrasis aktas?

Pirmasis aktas, kurį, 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Tarybai susirinkus Lietuvių Draugijos dėl karo nukentėjusiems šelpti Centro Komitete (Vilniuje, Didžioji 30), dr. J. Basanavičius kaip vyriausias amžiumi paskaitė, o Tarybos nariai stovėdami išklausė ir čia pat visi, pradedant Basanavičium, pasirašė, Tarybos prezidiumo buvo įteiktas dr. Basanavičiui Vilniuje išsaugoti. Tuo metu juk Lietuva, tad ir Vilnius, tebebuvo dar vokiečių okupuota. Tik ir vėliau - čia bolševikinė, čia lenkiškoji Vilniaus okupacija, su trumpa, bet labai neaiškia 1920 m. vasaros - rudens lietuviškąja prošvaiste - būtų rizikinga buvę mėginti iš saugių dr. Basanavičiaus rankų kur nors kitur Vilniuje perkelti ir saugoti. O jis niekam nerodė ir nesakė, kur jis buvo paslėpęs. Niekas nei nedrįso teirautis, klausinėti.

Štai 1927 m. vasario 16 d. dr. Basanavičius miršta. Laikinasis Vilniaus Lietuvių Komitetas beimdamas globon dr. B. palikimą, o Lietuvių Mokslo Draugijos Komitetas pertvarkydamas dr. B. per 20 pirmininkavimo metų Dr-jos rinkinius, biblioteką ir kt., susidomėjo ir paslėptojo akto likimu. Ne tik visur kur Dr-joje išieškota, peržiūrėta, bet ir visokias slėptuves ir slėptuvėles patikrinta, dr. biurkos net išardyta - niekur nieko nerasta. Matyt, ne Dr-jos patalpose dr. bus aktą paslėpęs.

Gerai, kad nerasta. Ir dr. B. mirus akto likimas tebėra labai neaiškus, ne tik lenkams toliau Vilnių tebeokupuojant, bet ir su 2-uoju Pasauliniu Karu ėmė keistis viena okupacija po kitos, o ką jau besakyti apie dabartinę, kai tarybiniai viešpačiai su šaknimis norėtų išrauti ne tik šio akto nustatytą Lietuvos nepriklausomybę, bet ir bent kokį jos atsiminimą.

Taigi akto likimas – paslaptis, kaip paslaptis yra Vilniaus katedroje vieta, kur buvo palaidotas didysis mūsų Vytautas. Tačiau kaip mes tikimės kada nors surasti dar Vytauto karstą, taip juo labiau tikimės suieškoti ir švieson iškelti autentinį nepriklausomybės paskelbimo aktą. Suradę, sugebėtume jau jį išlaikyti visoje jam deramoje garbėje, panašiai kaip amerikiečiai kad saugo savo nepriklausomybės aktą.

Atgavę savo nepriklausomybę imsimės ir šio darbo. . .

Mirtim mums laisve atpirkai

Lietuvos partizanų daina.

Atlikęs pareigą Tėvynei,
Narsus kary, Tu pražuvai,
Nors mums į laisvę kelią skynei,
Nežino nieks, kas Tu buvai . . .

Laimingo nesulaukęs ryto,
Narsus Kary, Tu pražuvai,
Tu užgesai, kai laisvė švito,
Laimėjai kovą, bet ne sau . . .

Akis ne motina užspaudė,
Prie kapo neverkė sesuo . . .

Kai lauke granatos gaudė,
Raudojo ūkanots ruduo . . .

Atėję giminės prie kapo,
Nežino, kad tai Tu esi . . .
Tau motina – Tėvynė tapo,
O Tavo broliai – mes visi.

Tauta Tau gražų vardą skyrė,
Nežinomu Kariu tapai.
Garbė per amžius Tau, Didvyri,
Mirtim mums laisvę atpirkai.

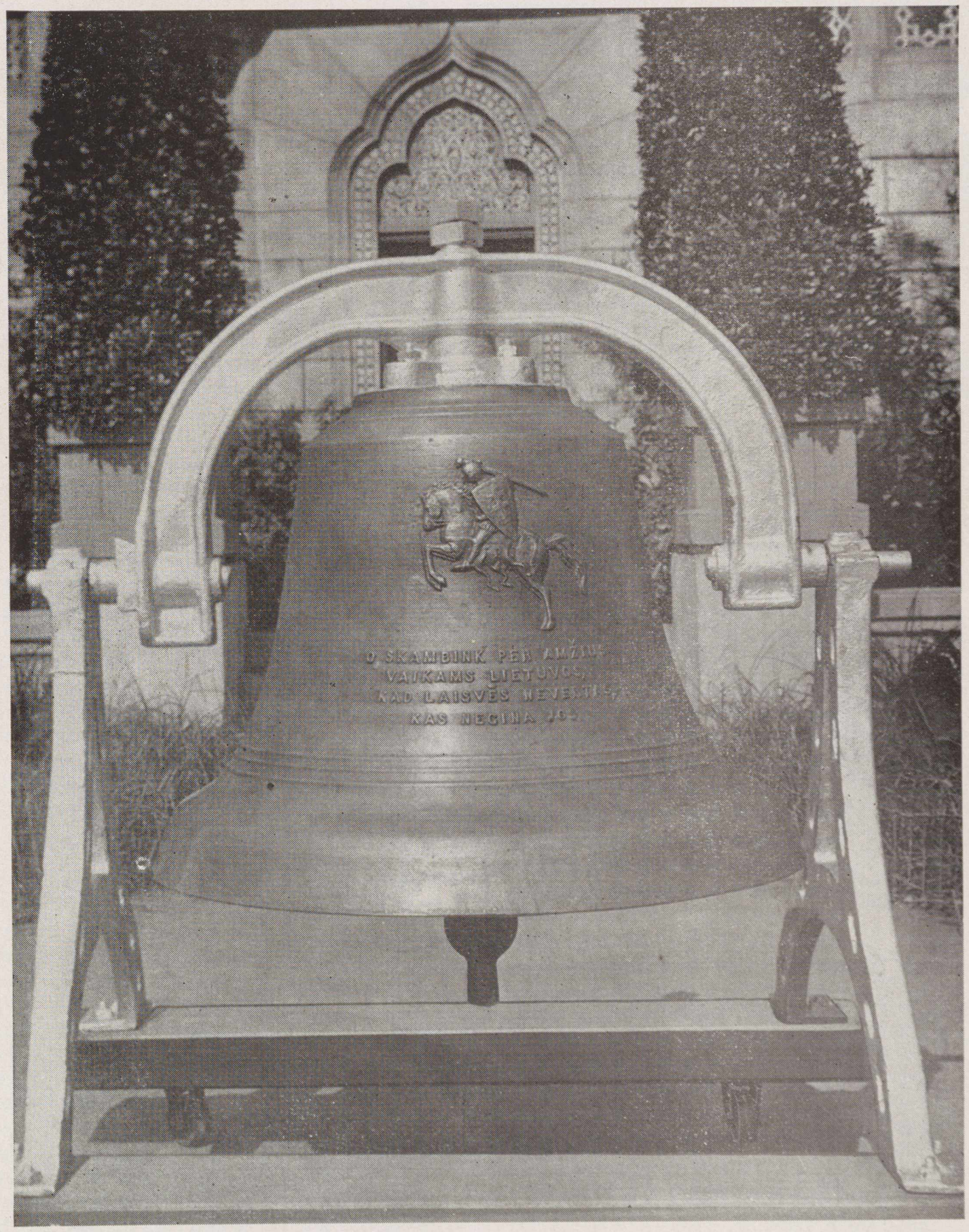

Laisvės Varpas, kurį Amerikos lietuviai dovanojo Lietuvai po pirmojo pasaulinio karo. / Liberty Bell of Lithuania donated by American Lithuanians after the First World War.

Rusu kariuomene Lietuvoje 1939-40 m.

ST. RAŠTIKIS

Rusų* karinėms įguloms buvo atiduotas visas Alytaus kareivinių rajonas, Prienų kareivinės, Gaižūnų poligonas, Naujoji Vilnia, ir kai kuriems rusų pulkams buvo leista laikinai pasilikti Vilniuje, kol bus atliktas reikalingas kareivinių remontas Naujojoj Vilnioj. Be to, buvo numatyti žemės plotai rusų aerodromams ir aikštelėms rusų lėktuvams nutūpti. Buvo suskirstyta ir oro erdvė nurodant, kuriais keliais ir kuriuose plotuose leidžiama rusų lėktuvams skraidyti be trukdymų.

Rusų įguloms žygiuojant į joms paskirtas vietas Lietuvoje, jų elgesys buvo kažkoks savotiškas. Jos, tartum, kažko varžėsi ar bijojo, vengė susitikti su gyventojais, kai kur prašė, kad mes uždraustume savo gyventojams žiūrėti įžygiuojančią rusų kariuomenę, kai kur rinkosi ne geresnius, bet blogesnius kelius, ne dieną, bet naktį.

Kiek rusų kariuomenės tada įžygiavo į Lietuvą? Patys rusai buvo patiekę mūsų kariuomenės vadovybei žinias, iš kurių buvo matyti, kad visose rusų įgulose Lietuvoje tada buvo mažiau negu 19.000. Bet mūsų kariuomenės štabo stebėjimais ir apskaičiavimais buvo tiktai apie 17.600. Taigi buvo mažiau, negu sutarty buvo numatyta (20.000). Visa ši kariuomenė sudarė taip vadinamą moto-mechanizuotą korpą. Jam vadovavo komdivas Korobkov, gan jaunas, tylus, ramus karininkas. Jis darė labai atsargaus, kažko bijančio, prislėgto žmogaus įspūdį. Jo štabo viršininkas Vasiljev buvo visai kito tipo žmogus - energingas, linksmas, gyvas, apsukrus, kalbus. Savo išsiauklėjimu ir viešu elgesiu Korbkov atrodė kaimietis, o Vasiljev - miestietis, nors ir Korobkov buvo baigęs karo mokyklą Sibire dar pirmojo didžiojo karo metu ir dar buvusioje caro kariuomenėje.

Savo karinėse bazėse rusai pradėjo statybos darbus. Tokie darbai buvo tikrai reikalingi. Gaižūnų poligone nebuvo jokių kareivinių. Rusai pradėjo jas statyti ir daug pristatė. Alytuje buvo daug senų apgriautų kareivinių. Jos buvo atstatytos. Išaugo ir naujų. Prasidėjo kareivinių statybos ir remonto darbai ir Naujojoj Vilnioj. Alytuje kareivinių statytojų darbininkų tarpe vėliau, rusams jau visai okupavus Lietuvą, atsirado patys pirmieji stachanoviečiai Lietuvoje. Statytojais mūrininkais daugiausia buvo Lietuvoje gyvenę rusai-sentikiai.

Rusų kariai savo įgulose laikėsi labai rezervuotai. Su vietiniais gyventojais beveik nebendravo. Organizuotos komunistinės propagandos mūsų gyventojų tarpe jie nedarė. Bet kariniai komisarai (politrukai) slapčiomis dalyvaudavo žydų ir iš dalies lietuvių komunistų kuopelių susirinkimuose bei instruktuodavo Lietuvos komunistus.

Kaip bevertintume rusų karines įgulas Lietuvoje, vis tiek turėtume prieiti išvados, kad tai buvo klastingas ir pavojingas Trojos arklys. Todel ne tik mūsų elgesys su juo turėjo būti labai atsargus, bet jis turėjo būti nuolat sekamas, ir turėjo būti padaryti paruošiamieji žygiai tam atvejui, kada tas Trojos arklys pradės veikti. Tai buvo Lietuvos Kariuomenės Vado tarnybinė pareiga. Jis buvo davęs atitinkamus nurodymus savo štabui, ir tie jo darbai jau buvo baigiami. Tačiau greit jis buvo paleistas iš kariuomenės į atsargą, ir į jo vietą buvo paskirtas gen. Vitkauskas. Ar jis darė ką nors šioje srityje, nežinoma. Žinoma tik tiek, kad jis privalėjo daryti. Tačiau kariuomenės visiškas neparuošimas birželio 15 dienos įvykiams, nežiūrint, kad tie įvykiai brendo palaipsniui ir labai aiškiai, leidžia manyti, kad, tur būt, nieko nebuvo daroma, leidžiant įvykiams rutuliotis be jokio reagavimo į juos. Kodel taip buvo daroma, galėtų pasakyti asmens, tuo metu buvę Lietuvos vyriausybėje ir kariuomenės vadovybėje. Lietuvos kariuomenei nepasiruošus reaguoti ir nereguojant (tai turėjo įtakos ir į paskutinį mūsų vyriausybės sprendimą), Trojos arklys savo uždavinį atliko netrukdomas.

Šia proga dar keli žodžiai apie rusų karinių įgulų Lietuvoje vadovybės likimą. Jau minėtas komandarmas Kisieliovas, baigęs savo misiją Kaune, turėjo užleisti Minsko karo apygardos viršininko vietą minėtam "dvigubam didvyriui" Pavlovui. Kisieliovas buvo apkaltintas, kad derybose su Lietuvos kariuomenės vadovybe buvęs per minkštas ir neišsiderėjęs iš lietuvių tokių karinių bazių, kokios rusams buvusios reikalingos. 1940 metais įvedus raudonojo armijoj generolų laipsnius, Pavlovas buvo pakeltas į generolus-pulkininkus, o Korobkovas - į generolus-majorus. Pavlovas buvo tas pats, kuris 1940 m. birželio 15 d. okupavo Lietuvą, vadovaudamas dviems rusų armijoms, 8-jai ir 11-jai. Vėliau kurį laiką jis buvo Pabaltijo karo apygardos viršininku. 1941 m. birželio 22 d. prasidėjus vokiečių-rusų karui ir rusų armijai pradėjus labai netvarkingai bėgti iš Lietuvos ir viso Pabaltijo, generolai Pavlovas, Korobkovas ir kiti buvo atiduoti Tarybų Sąjungos karo tribunolui ir (vokiečių karo vadovybės pranešimu) buvo nuteisti ir sušaudyti. Taip pasibaigė jų pasivaikščiojimo žygis po lietuvių ir jų kaimynų žemes.

RUSŲ KARINĖS BAZĖS IR VILNIUS

Kaip tada, 1939 metais, taip ir dabar vis dar pasigirsta mūsų pasikalbėjimuose tvirtinimų, kad Lietuva 1939 m. gavusi Vilnių kaip kompensaciją už sutikimą įsileisti į Lietuvą rusų karines bazes. Tai yra labai klaidinga ir visai nepagrįsta nuomonė. Tarybų Sąjunga visoms trims Pabaltijo valstybėms visą laiką taikė vieną ir tą patį politinį mastą. Tik atsiminkime, kokio visiškai vienodo Tarybų Sąjungos traktavimo susilaukė tos valstybės 1919, 1920, 1939, 1940, 1941 ir 1944 metais. 1939 metais rudenį rusų reikalavimai Estijai, Latvijai ir Lietuvai buvo tie patys. Nei Estija, nei Latvija nesusilaukė jokios kompensacijos už įsileidimą rusų kariuomenės į jų teritorijas. Ir vis delto jos turėjo įsileisti. Nei rusai nei lietuviai niekur ir nė vieną kartą nestatė vieni kitiems reikalavimo ar sąlygos, kad jei jūs įsileisite mūsų karines bazes į Lietuvą, tai gausite Vilnių, o jei neįsileisite, negausite. Arba jei jūs grąžinsite mums Vilnių, mes sutiksime įsileisti jūsų bazes, jei ne, nesutiksime. Jei klausimas būtų buvęs taip pastatytas, tai vargu, ar rusų kariuomenė 1939 m. būtų buvusi Lietuvos teritorijoj pačių lietuvių nors priverstinu sutikimu. Dar kartą pabrėžiu, kad apie Vilnių kaip apie kompensaciją, nebuvo derėtasi. Savitarpinės pagalbos sutartis ir Vilniaus grąžinimas buvo du visai skirtingi klausimai, kuriems iš pradžių abiems delegacijoms susitarus buvo paruošti ir dviejų visai atskirų sutarčių projektai. Tik vėliau rusai supykę abi sutartis suplakė į vieną. Rusų įgulų įsileidimo į Lietuvą klausimas buvo svarstomas visai atskirai, nerišant jo su Vilniaus grąžinimo klausimu. Lietuvos vyriausybė turėjo pasirašyti savitarpinės pagalbos sutartį todel, kad tuo metu buvusiose sąlygose ji buvo priversta tai padaryti, tačiau visai ne todel, kad Vilnius buvo grąžintas Lietuvai. Vilnius nebuvo jokia kompensacija arba, kitaip tariant, įsileidimas karinių bazių nebuvo kaina už Vilniaus grąžinimą. Aišku, kad rusai vėliau labai daug kalbėjo, kad Vilniaus grąžinimas buvęs jų didžiausias geraširdiškumas ir simpatija lietuvių tautai. Tačiau tai buvo gryna komunistinė propaganda, o tai yra jau visai kitas reikalas.

---

*Žiūr. šio str. pirmąją dalį "Kalifornijos Lietuvio" Nr. 12, 1949 m.

Atomine jega ir jos ateitis

BR. KETARAUSKAS

Tur būt nė vienas klausimas šiais laikais nėra taip dažnai visuomenės nagrinėjamas ir tiek visokių sensacijų apie jį paleista, kiek yra apie atominę jėgą ir su ja susijusius reiškinius. Nors daug apie tą dalyką yra prirašyta ir prišnekėta, tačiau žmonija mažai dar težino apie ją. Svarbiausias dalykas, kad tos tyrimo įstaigos, kuriose yra atliekami bandymai su atomine jėga, neduoda savo darbo vaisių pranešimų plačiajai visuomenei, o laiko jas paslaptyje. Mat, kiekviena valstybė, kuri ką nors yra laimėjusi atominės energijos tyrime, yra užinteresuota, kad kitos valstybės nepasinaudotų jos pasiektais daviniais. Tokiu būdu iš tyrimo šaltinių mažai galima išgauti žinių apie gautus laimėjimus atominės energijos srityje. Nors dirva gauti žinioms yra nepalanki, tačiau pasistengsime čionai pažiūrėti, kaip atrodo toji atominės energijos galia, kokie bandymai tuo reikalu buvo padaryti, koks jos veikimas ir kokios yra ateityje perspektyvos atominei jėgai.

Atomu vadiname vientisinio kūno arba, moksliškai kalbant, elemento elementariausią medžiagos dalelę. Tokių elementų iš viso yra 92. Tuos elementus įvairiai jungiant, gaunasi įvairių kūnų, kurių priskaitoma šimtais tūkstančių. Modernioji fizika ir chemija įrodė, kad atomas yra suskaldomas, ir kad iš vieno elemento galima padaryti kitą elementą, sakysime, kad iš geležies galima padaryti sidabrą arba iš nikelio - platiną ir tt. Buvo pajausta ,kad gamtoje nuo pasaulio pradžios vyksta savaimingas kai kurių elementų irimas; tuos irstančius elementus vadiname radioaktyviomis medžiagomis.

Atomo struktūra yra vaizduojama šitaip. Pagrindinė atomo dalis yra jo branduolys. Jis yra sudarytas iš tam tikrų dalelių, kurių vienos yra įelektrintos teigiamai ir vadinasi protonais, o kitos neutraliai ir vadinasi neutronais. Apie branduolį skrieja tam tikros elementarinės dalelės, kurios yra įelektrintos neigiamąja elektra ir vadinasi elektronais. Tie elektronai skrieja apie savo branduolį taip, kaip planetos apie Saulę.

Atominių branduolių tyrinėjimai žmonijai atvėrė visai naują pasaulį. Atomo dydis sudaro vos 0,00000001 dalį milimetro. Viename grame vandenilio yra 600 milijardų milijardų atomų. Atomo branduolys yra 10.000 kartų mažesnis už patį atomą. Visa atomo masė yra sukoncentruota jo branduoly. Elektronai elemento svoriui beveik visai neturi įtakos, nes vienas elektronas sudaro tiktai vieną tūkstantąją protono masės dalį.

Atomų branduolių ardymas traukė visų dėmesį dėl milžiniško kiekio energijos, išsilaisvinančios skilimo metu. Todel daryta įvairių mėginimų visus patvariuosius elementus dirbtinai skaldyti. Pirmieji bandymai buvo surišti su žymiai didesniu energijos sunaudojimu, negu buvo gauta. Jau prieš pat šį karą bandymai toje srityje buvo sekmingi, tačiau praktiškai tos atominės energijos nebuvo galima panaudoti, kadangi skaldymo procesas buvo sunkiose sąlygose vykdomas. Žinoma, dabartiniu momentu toje srityje yra milžiniška pažanga padaryta. Be to, laboratoriškai yra nustatyta, kad, atomą skaldant, tam tikras masės kiekis virsta energija. Tai yra milžiniško didumo padaryta revoliucija fizikos moksle. Iš vieno gramo masės, pilnai paverstos energija, gaunasi tokio didumo energijos kiekis, kokį būtų galima gauti sudeginus tris milijonus kilogramų akmeninės anglies. Branduoliams skylant, iš vieno gramo medžiagos išsiskiria šilimos nuo 26000000 iki 16 000 000 didžiųjų kalorijų. Tuo tarpu iš sudeginto vieno kilogramo akmeninės anglies gaunasi apie 7,5 didžiųjų kalorijų. Pagalvokite, kiek reikia suvartoti akmeninių anglių, kad gautume tokį šilimos kiekį, kurį gauname iš vieno gramo masės, branduoliams irstant. Juk tai viskas parodo, kad šitokie dalykai atveria žmonijai naujus, nesvajotus horizontus energijos šaltinių pasauly.

Turint galvoje milžinišką atomo branduolio tankumą ir tą sunkiai įsivaizduojamą suirusio branduolio skeveldrų milžiniško didumo greitį ir jėgą, manoma, kad atomo branduoliai yra energijos mazgai, kurie elektronų pagalba yra laikomi pusiausvyroje. Reikia tiktai mokėti nukirpti tos pusiausvyros ryšius, ir staiga atsipalaiduoja milžiniški energijos ištekliai.

1945 m. liepos 16 d. ankstyvą ryto metą Meksikos dykumose įvyko pirmasis atominės galios bandymas. Keliolikos kilometrų tolyje nuo tos vietos, kurioje turėjo įvykti bombos sprogimas, stebėjo mokslininkų būrys, jų palydovai ir padėjėjai ir, sulaikydami tam tikrais tarpais kvėpavimą, laukė kažko nepaprasto. Ir iš tikrųjų tai buvo mūsų žmonijos istorijoj nepaprastas įvykis. Žmonės pirmą sykį, kaip pasaulis egzistuoja, stebėjo atomo ardomosios jėgos galingumą. Atėjo sprogimo laikas. Mirtina laukimo tyla. Staiga akinantis šviesos žybtelėjimas ir stipri karščio banga pasipylė. Apylinkę nusiaubė didelis spaudimas, ir sprogimo kryptimi horizonte iškilo 12-14 kilometrų aukščio dūmų ir dujų kamuolys, po to nuaidėjo baisus trenksmas.

Šitas bandymas stebėtojams parodė, kad žmonijai prasideda naujasis amžius, kurį būtų galima pavadinti atominiu amžiumi. Jie pamatė, kad žmogui pasisekė pajungti atominę jėgą savo gyvenimo reikalams.

1945 m. rugpiūčio 8 d. dar prieš 8 val. ryto ant Japonijos miesto Hirošimo iš 9 kilometrų aukščio buvo numesta atominė bomba. Ji sprogo 800 metrų aukštyje nuo žemės paviršiaus. Tą dieną praktiškai pasaulis sužinojo apie prasidedantį atominį amžių. Pirmas jo pasirodymas kainavo apie 100 000 gyvybių.

Atominės bombos sprogimas Bikini. / Atomic explosion at Bikini.

Po bombos sprogimo Hirošimos miesto centre temperatūra milžiniškai pakilo, pasiekdama apie du milijonus laipsnių Celsijaus (o pagal Farenheitą būtų apie 3 600 000 laipsnių). Prisiminkime, kad Saulės temperatūra, kuri yra mūsų šilimos versmė, siekia tik ant jos paviršiaus apie 6 tūkstančius laipsnių. Tuo tarpu medžiagas deginant, negalima pasiekti aukštesnės temperatūros, kaip 3500 laipsnių C. Nuo tos vietos, kur krito bomba, 2850 metrų radijusu aplinkoje akmenys subiro, geležis ištirpo, kiti daiktai išgaravo. Žemės paviršius virto stiklu, dingo gyvybės visi pėdsakai. Iš tikrųjų, tai buvo visuotinis sunaikinimas.

Iš ugnies branduolio, kuris turėjo apie pusę kilometro skersmenį, susidarė oro bangos su neįsivaizduojamu milžiniškuo greičiu. Atominis uraganas pasiekė 2000 kilometrų greitį per val. Jis aplankė kelių dešimtų kvadratinių kilometrų apylinkę, viską naikindamas. Šviesos spinduliai kūnus veikė tam tikru mechaniniu spaudimu, kuris buvo toks didelis, kad lengvai griaudavo ir storiausius mūrus. Tie spinduliai buvo labai skvarbūs, jų nesulaikė nei pėdos storumo betono siena. Visi pastatai pusantro kilometro radijuse buvo sugriauti.

Šita bomba turėjo 1350 gramo urano, kurio atominis svoris 235. Tur būt tai buvo pirma ir paskutinė tos rūšies bomba, nes reikia velniškos kantrybės ir daug darbo padėti, kol tokį kiekį tos medžiagos galima būtų surinkti. Ant Nagasaki buvo numesta bomba, padaryta iš plutonio. Tą medžiagą lengviau galima gauti, kaip uraną 235 atominio svorio. Šita atominė bomba užbaigė antrąjį pasaulinį karą.

Be pačios atominės bombos tiesioginio veikimo daug nuostolio padaro jos išsauktieji radioaktyvūs spinduliavimai. Tie spinduliavimai aplanko ir tolimus užkampius nuo bombos sprogimo vietos. Jie sukelia žmonėse stiprią anemiją. Nuo jos daug žmonių miršta. Hirošimos apylinkėse į trečią dieną po atominės bombos sprogimo mirimų skaičius padvigubėjo. Net prasidėjo anemijos epidemiją. Be to, tie spinduliavimai ardo audinius, naikina kraujo raudonus ir baltus rutulėlius, plaukai nuo jų slenka. Vienu žodžiu, radioaktyvūs spinduliavimai neša žmonėms mirtį.

Buvo manoma, kad radioaktyvūs spinduliavimai gali turėti žmonėms ir biologinės reikšmės, nes buvo pastebėta, kad radioaktyvių spindulių pagalba galima žemesnio laipsnio organizmuose sukelti pakitėjimų. Bet dabar, kai iš Hirošimos ir Nagasakio miesto gyventojų, išlikusių gyvais, gimę vaikai nėra kokios tai pabaisos, bet naturalūs kūdikiai, nėra pamato tam spėliojimui pasitvirtinti, ir, reikia manyti, kad radioaktyvūs spinduliavimai negalės išugdyti iš mūsų žmonių "viršžmogių" rasės, kaip kai kurie lakios fantazijos žmonės laikė šį reikalą jau realiu reiškiniu.

1946 m. liepos mėn. pirmą dieną buvo padaryta generalinė repeticija su atomine bomba Ramiojo Vandenyno Bikini koraliniame salynėje. Šita bomba buvo tos pačios rūšies, kaip toji, kuri buvo ant Nagasaki išmesta. Buvo norima sužinoti be kitų dalykų dar ir kaip atominės bombos sprogimas paveiks į vandenį, nes vanduo turi didžiausią atsparumą ir nesileidžią suspaudžiamas; be to, sūriajame vandeny yra šiek tiek urano. Bomba buvo nusviesta į laivų junginį, susidedantį iš 73 įvairaus dydžio laivų. Po jos sprogimo pakilo dviejų grybų pavidale dujų ir dūmų debesis, kuris dar buvo matomas iš 320 kilometrų tolio. Šviesos, lydinčios griausmą, stiprumas buvo tris kartus didesnis, kaip Saulės šviesa. Trenksmas, palyginti, buvo nedidelis. Sukelto atominio uragano pėdsakai buvo galima jausti net 300 kilometrų toly.

Bandymo rezultatai, kaip paduoda korespondentai, nebuvo tokie efektyvūs, kaip buvo manyta. Sala liko neišsprogdinta, nei užpilta vandeniu. Palmės siubavo, kaip siubavusios prieš bombos numetimą. Laivų liko nedaug nuskandinta. Kiek teko girdėti, kad dalis ožkų, kurios buvo patalpintos bandymams skirtuose laivuose, neblogai jautėsi po bandymo. Vienu žodžiu, mums smulkmenos yra ne tiek įdomios, kad čia nagrinėtutume, tik turime pasakyti, kad nė žemė nesprogo, kaip kai kurie baiminosi prieš atominės bombos metimą, ir nė jūra neišgaravo, kaip kai kurie lakios vaizduotės žmonės pranašavo.

Žinoma, šitokie reiškiniai, kad atominiai ginklai pasirodė ne tokie baisūs, kaip kai kurie piliečiai, baimės apimti arba tendencijos pagauti, buvo atvaizdavę išvakarėse bandymo ant Bikini salos, neturi mus per daug džiuginti, kaip tą bandyme atstovaujantį valstybės, pagarsėjusios atominių ginklų paslapčių išgavimu per savo agentus, vyrą, kuris, sužinojęs sprogimo rezultatus, suriko: "Tai nedaug." Pirma, kokie tenai bebūtų buvę sprogimo rezultatai ant tos Bikini salos, vistik šitoji atominė bomba yra baisus ginklas, o antra, tai yra pirmieji bandymai su tuo atominiu ginklu. Vaizdingumo deliai galime paimti tokį pavyzdį. Palyginkime pirmąsias sukonstruotas patrankas su šių laikų galingomis patrankomis, tai apstulbti galime pamatę, koks milžiniškas progresas padarytas šioje srityje.

Amerikiečių institucijos dar yra dariusios po to bandymus su savo patobulintomis atominėmis bombomis, bet prie tų stebėjimų rezultatų jau nebuvo leista visuomenės atstovams prieiti. Jau girdisi, kad Anglija, Prancūzija ir Sovietų Rusija yra padariusios progresą atominės

Avelė, palikusi gyva po atominio bandymo Bikini. One of the wooly survivors of the Bikini atomic bomb explosion.

energijos gaminime. Bet reikia manyti, kad tų pastarųjų valstybių žinios apie atominės energijos gamybą pakol kas menkos, palyginti, ką toje srityje yra pasiekusios Jungtinės Amerikos Valstybės. Tiesa, spaudoje dažnai tenka nugirsti žinių, iš kurių susidaro vaizdas, jog Sovietų Rusija yra pasiekusi milžiniškų laimėjimų atominės energijos gamyboje, bet atrodo, kad tos žinios yra išpūstos ir turi daugiau propagandinio pobūdžio.

Paskutiniu laiku pasklido žinia, kad Amerikos tyrimo įstaigos yra sukonstravusios vandenilio arba hidrogeninę bombą. Šitos bombos pagrindinė medžiaga yra ne uranas, iš kurio ligi šiol buvo gaminamos bombos, bet vandenilis. Ligi šiol atominė jėga buvo gaunama, atomus skaldant, o hidrogeninės bombos jėgą susidaro atomus jungiant. Vadinasi, vandenilio atomai yra paverčiami komplikuotesniais (sudėtingesniais) atomais ir per tą procesą nesunaudotos dalys sudaro galingesnę sprogstamą jėgą.

Vandenilio bombos sprogimas turėtų panašų efektą, kaip ligšiolinės atominės bombos, tik, žinoma, tas efektas turėtų galingesnį pobūdį. Vadinasi, vandenilio bombos sprogimo metu susidarytų žymiai aukštesnė temperatūra, slėgimas ir spinduliavimas, kaip ligšiolinės atominės bombos. Yra manoma, kad vandenilio sprogusios bombos jėga sunaikintų dešimts, o gal ir šimtą kartų didesnį plotą, negu atominė bomba.

Ligšiolinės atominės bombos gali būti tik tam tikro nustatyto dydžio, nes mažesnės nesprogsta, o didesnės per anksti sprogsta. Atrodo, kad vandenilio bombos dydis galės būti neaprėžto didumo.

Reikia pažymėti, kad vandenilio bombos jėga negali būti panaudojama kitiems tikslams, kaip ardymui bei naikinimui.

Taigi, vienu žodžiu, kokia tenai bebūtų toji bomba, atominė ar vandenilio, ji yra baisus ginklas. Bet iš kitos pusės tas ginklas per daug gali mūsų ir negąsdinti. Juk praėjusiame pasauliniame kare kai kurios valstybės vartojo tam tikrais momentais visai sužvėrėjusius metodus, tačiau

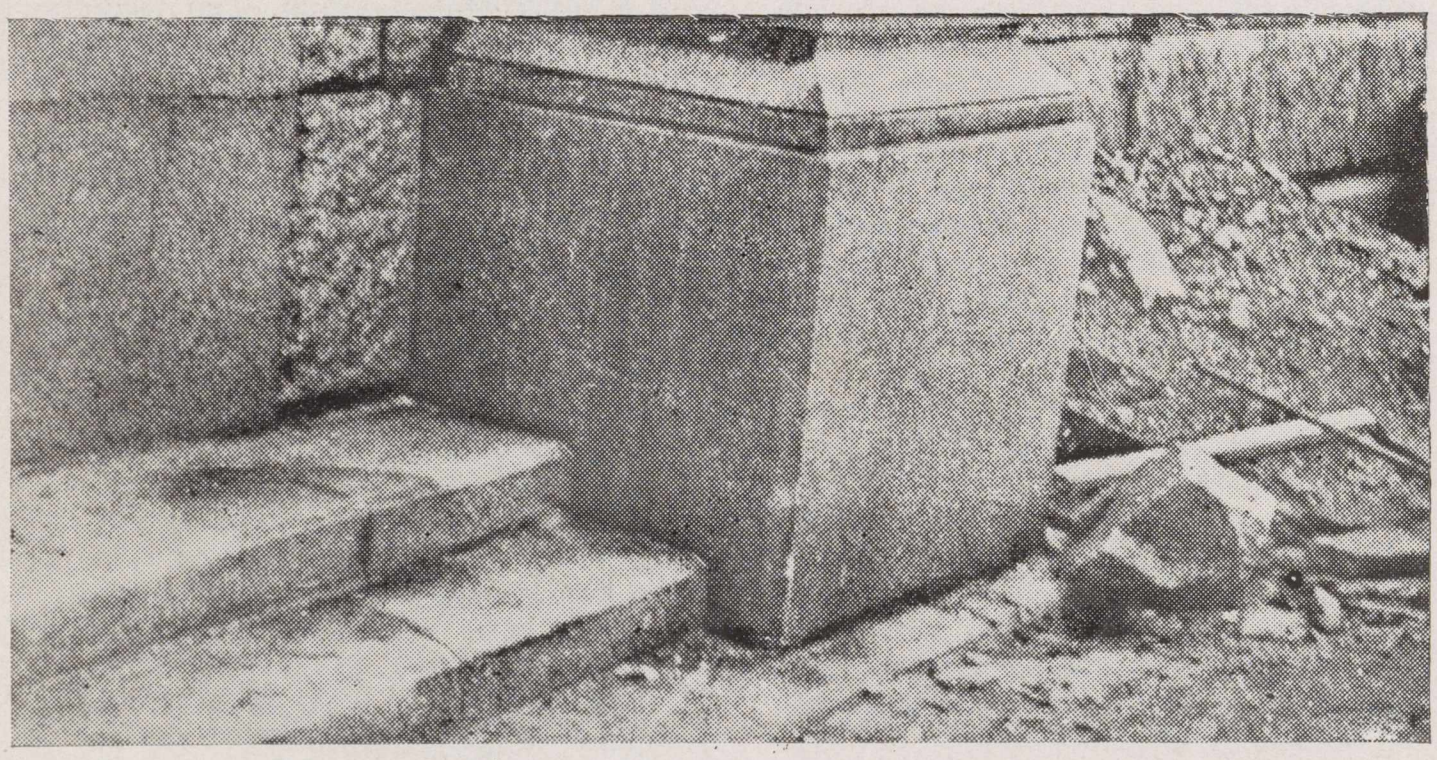

Po atominės bombos sprogimo Hiroshimoj; tamsus plotas - ženklas, kas liko iš žmogaus. / Ruins of Hiroshima after the atom bomb explosion. The dark spot indicates where a man stood.

KAIP ISIKURE IR GYVENA

Ona Samsonaite

Neretas dabar atvykusių tremtinių į Ameriką galvoja, kad vėl grįš į Lietuvą, kai tik tam susidarys sąlygos. Toks galvojimas parodo žmogaus prisirišimą savo gimtajam kraštui ir vienas ir gražiausių patriotizmo bruožų, tačiau jis nėra būdingas tiktai dabartiniams tremtiniams Ir anksčiau į Ameriką atvykę lietuviai ne visi iš anksto turėjo tikslą čia pasilikti visam laikui.

ONA SAMSONAITĖ iš karto nė minties neturėjo bet kada vykti į Ameriką. Šiam žygiui ją paskatino Ona Žukaitė (dabar Žičkienė), pas kurią ji Ramygalos miestely mokėsi siuti. Ne be svyravimo ji sutiko su savo draugės pasiulymu vykti su ja pas jos brolį į Naująjį Pasaulį; pagaliau, ji galvojo, jog vyks ne visam laikui, bet kokiems trims metams ir per tą laiką kiek užsidirbusi po to grįš į Lietuvą ir čia galės geriau įsikurti. Tokiu būdu 1913 m. rugpiūčio mėn. jos abi paliko savo gimtąją Ramygalą, atvyko į Švėgšną ir, čia gavusios sienai pereiti leidimą, pasiekė Tilžę ir po to nusipirkusios laivokartę, per Bremeną išplaukė į New Yorką. Vyko tiesiog į White Plain, N. Y., kur gyveno jos draugės broliai Anupras ir Vincas Žukai. Apsistojus pas juos, išbuvo dvi savaites. Žukai buvo jai labai malonūs, nieko neėmė už išlaikymą ir padėjo susirasti darbo, o O. Žukaitė ją globojo ir rūpinosi, kol O. Samsonaitė išvyko į Chicagą.

Pradžioj O. Samsonaitė gavo darbo siuvykloj Brooklyne, tačiau čia atlyginimas buvo labai mažas ir todel netrukus ji perėjo dirbti į ligoninę White Plain, kur išdirbo virš metų laiko. Po to dirbo privačioj šeimoj, o 1915 m. grįžo į Brooklyną ir gavo darbo vyrų rūbų siuvykloj ir įstojo į siuvėjų uniją, nes ji padeda darbininkui užsitikrinti darbą ir gauti geresnį atlyginimą.

1916 m.,jos broliui kviečiant, atvyko į Chicagą, kur taip pat gavo darbo siuvykloj, o 1920 m., siuvykai keliantis arčiau Cicero, ji persikėlė gyventi į Cicero, Ill.. Šioj siuvykloj O. Samsonaitė išdirbo iki 1946 metų.

Gyvenimo Amerikoj pradžia, nežiūrint Žukų globos, O. Samsonaitei buvo nelengva, tačiau ji mokėjo kovoti su sunkenybėmis. Iš kitos pusės, Amerika jai patiko, nors pradžioj atrodė, kad Lietuvoj jai buvo lengviau gyventi. Todel ir Lietuvon grįžimo mintis ilgą laiką buvo gyva. Bet karas (1914 m.) ir kitos aplinkybės pamažu šį jos nusistatymą pakeitė, ir ji apsisprendė Amerikoj nuolat pasilikti. Nežiūrint to ji Lietuvos vis ilgėjosi ir norėjo ją bent aplankyti. Tam pagaliau atsirado proga - 1936 m. vasarą ji su broliu bei buriu kitų lietuvių išvyko į Lietuvą. Aplankė savo tėviškę Ramygaloj, paviešėjo Kaune, Palangoj ir kitose Lietuvos vietose. Lietuvos pažanga ir gyvenimas jai padarė didelį įspūdį. Taip nepastebint praslinko trys mėnesiai, ir ji grįžo į Ameriką. Lietuvoj nepasiliko, nes matė, kad iš savo sutaupų negalės pragyventi, o dirbti ir gyventi atrodė, kad jai geresnės sąlygos yra Amerikoj.

Grįžus į Cicero, toliau dirbo siuvykloj. 1943 m. ji atvyko į Kaliforniją atostogų, ir čia jai labai patiko. Susidarius sąlygoms, 1946 m. paliko Cicero ir atvyko į Los Angeles, Calif., kur taip pat gavo savo darbą siuvykloj, kurioj iki šiol tebedirba.

O. Samsonaitė yra jau seniai įsijungusi į lietuvių draugijas; nuo 1925 m. priklauso Liet. Kat. Moterų Sąjungai, yra šv. Kazimiero Akademijos rėmėja ir Šv. Kazimiero vienuolijos amžina narė.

Ji buvo viena iš organizatorių Ramygalos Aido Klubo Chicagoj, kuris savo laiku padėjo Ramygalos pavasarininkų orkestrui įsigyti instrumentus ir nemažai parėmė Ramygalos bažnyčią.

O. Samsonaitė visada uoliai prisideda prie įvairių parengimų bei bankietų ruošimo. Gyvendama Cicero, ji atliekamu laiku daug yar padariusi rankdarbių papuošti bažnyčios altoriams.

Ona Samsonaitė / Miss Ann Samson

O. Samsonaitė visada yra jautri Lietuvos bei lietuvių reikalams. Ji gausiai aukojo ir aukoja per įvairias rinkliavas ir yra pirkusi Lietuvos Laisvės bonus. Taip pat ji dideles sumas yra pasiuntusi į Lietuvą savo seserims pagerinti ūkiui. Savo lėšų ji nesigaili. Ji yra gausiai parėmusi ir Los Angeles lietuvių bažnyčią.

Tremtinių padėtį O. Samsonaitė gerai supranta ir nuoširdžiai jiems padeda, nesigailėdama nei lėšų, nei laiko.

Lietuvišką spaudą ji taip pat gausiai remia. Ji yra ir šio "Lietuvių Dienų" numerio garbės leidėja, paskyrusi šiam reikalui 100 dolerių.

a.b.

---

dujų ir bakterijų karo vedimui nepanaudojo, nors kiekviena jų turėjo pakankamai tų baisių gėrybių prisiganus. Vadinasi, jeigu valstybės vyrai negalės rasti bendros kalbos, ir įvyks karinis konfliktas, tai dar nereiškia, kad turi būti naudojami tame kare atominiai ginklai. Tiesa, dažnai pasitaiko išgirsti, kad pasaulis žus nuo atominių ginklų, jeigu nenorės taikiai gyventi, bet nereikia pamiršti ir tai, kad panašiai buvo kalbama prieš šį Pasaulinį Karą apie dujų ir bakterijų baisumus.

Jeigu žmonija stengsis panaudoti atominę jėgą savo gerbūvio reikalams, o ne savo gerybių ir savęs naikinimui, tai ateis jai tokie laikai, kad civilizacija ir kultūra bus tokiame aukštyje, apie kurį šių laikų fantastų vaizdingumas neįstengia aprėpti. Žodžiu, nors ir ne tiesiog ta kryptimi slenkame, tačiau esame išvakarėse atominių jėgų vartojimo laikotarpio.

ĮAMŽINKIME TREMTINIŲ ATVYKIMĄ Į AMERIKĄ

Amerikos lietuviai, sudarydami darbo ir buto garantijas, davė galimybės dideliam lietuvių tremtinių skaičiui atvykti į šį kraštą ir tuo juos ištraukė iš skurdo bei nevilties, kurion jie buvo atsidurę netekę savo tėvynės Lietuvos. Ši paglba yra tokia didelė, kad už ją negali būti atsidėkojama vien paprastu padėkos pareiškimu, – reikia, kad ji būtų įamžinta parodyti būsimoms kartoms, kiek geros širdies ir pasiaukojimo parodė mūsų broliai lietuviai Amerikoje. Tam tikslui "Lietuvių Dienos" siulo tremtiniams nusifotografuoti su savo sponsoriais ir fotografas su sponsorių bei temtinių pavardėmis, atvykimo laiku bei laivu įsikūrimo vieta prisiųsti " Lietuvių Dienoms", kurios jas pradės nuo sekančio numerio talpinti. Kadangi kliišių padarymas brangiai atsieina, todel yra prašoma kartu su fotografija (atvirutės didumo) prisiųsti ir 4 dol. klišės padarymo išlaidoms padengti. Fotografijos redakcijoj turi būti gautos ne vėliau 15 d. to mėnesio, kurio numery norima, kad jos būtų patalpintos.

LIETUVIŲ DIENOS

Barakai, kuriuose gyvena lietuviai Anglijoj. / Lithuanian barracks in England
Bal. Brazdžionio nuotr.

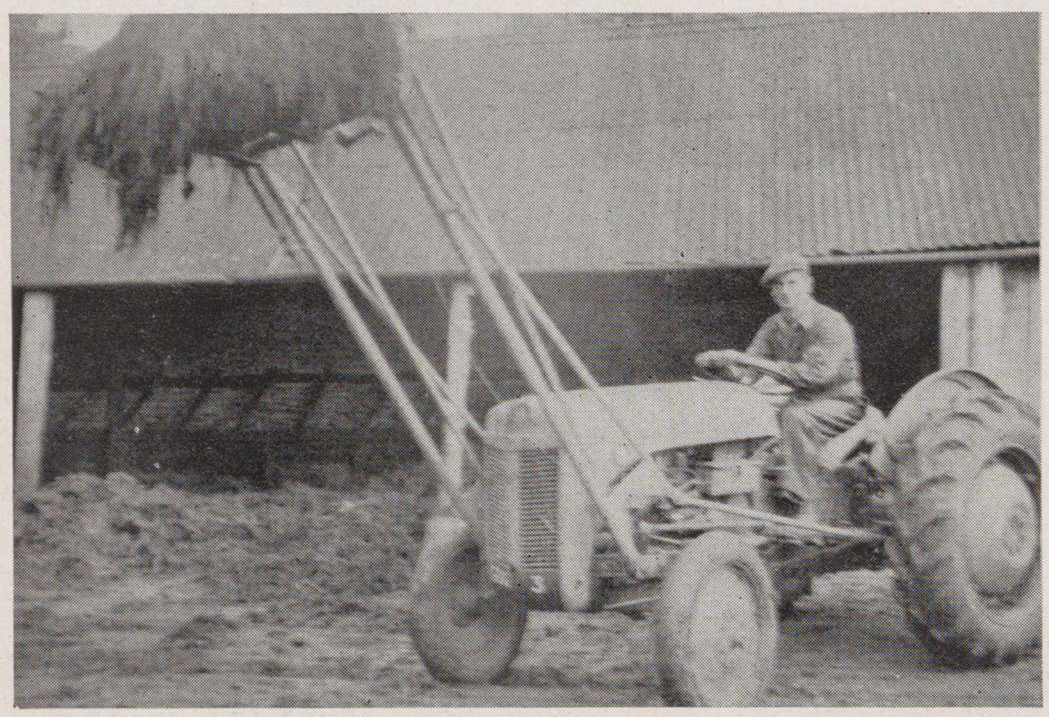

Lietuvis prie darbo Anglijoj. / A Lithuanian worker in England
Bal. Brazdžionio nuotr.

Anglijos lietuvis prie savo nupintų krepšių. / A Lithuanian weaving baskets for English housewives.
Bal. Brazdžionio nuotr.

Kovoj uz Lietuva

ANKETA VISO PASAULIO LIETUVIAMS LIETUVYBĖS IŠLAIKYMO REIKALU

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas ir Vykdomoji Taryba yra sudarę Lietuvybės Išlaikymo Tarnybą, kurios tikslas yra rūpintis lietuvybės išlaikymu visur ir sekti tos akcijos plėtotę. Tos akcijos prieky yra prel. M. Krupavičius, jau seniai metęs šūkį lietuvybės išlaikymą prilyginti Lietuvos laisvinimo kovai.

Pastaruoju laiku Lietuvybės Išlaikymo Tarnyba į visus pasaulio lietuvius ir jų organizacijas lietuvybės išlaikymo reikalu išleido atsišaukimą - anketą. To atsišaukimo pradžioje sakoma: "Organizuojant mūsų tautinių diasporų lietuvybės išlaikymą reikalingi bent apytikriai duomenys apie dabartinę lietuvių padėti įvairiuose kraštuose." Tam yra sudaryta anketa su daugeliu klausimu.

Atsišaukime kreipiamas dėmesys išaiškinti atvirus ir maskuotus Lietuvos priešus. Tuo reikalu atsišaukime sakoma: "Kur klausiama apie organizacijų ar laikraščių kryptį, svarbu nurodyti atviri ir maskuoti bolševikai ir tie, kurie kliudo Lietuvos laisvinimo darbui."

SUGLAUSKIME EILES . . .

Vasario 16-sios proga Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas išleido atsišaukimą į visus lietuvius, kuriame tarp kitą ko rašoma: "Atviru žvilgsniu stebėdami šiurpų žemės kamuolio žaidimą, mes regime nepriklausomos Lietuvos prisikėlimą ir tikime mūsų sugrįžimu. Mes žinome, kad Lietuvos ateitį lemia pasaulio susidūrimas ir mūsų pačių pastangos. Todel, apveikę sunkias įsikūrimo ir asmeninio gyvenimo sąlygas, suveržkime tvirčiau tarpusavio ryšius. Mūsų nedraugų pastangos mūsų tautą nuo žemės veido nušluoti tebus sutiktos galingo visų pasaulio lietuvių pasiryžimo: Lietuvių Tauta mumyse gyva bus per amžius. Ir mes, nors per visą žemės rutulį išblaškyti, bet tautinės brolybės ryšiais į vieningą Pasaulio Lietuvių Bendruomenę susijungę, sudarysime neįveikiamą lietuvybės tvirtovę ir mūsų šauksmas dėl okupanto Lietuvoje vykdomo mūsų brolių žudymo turės pasiekti galingųjų sąžines ir privers juos pakelti pagalbos ranką teisingumo, žmoniškumo ir savisaugos idealų vardan."

LIETUVA PRIIMTA Į EUROPOS SĄJŪDĮ

Europos Sąjūdžio Tarptautinis Vykdomasis Komitetas atsiuntė tokio turinio telegramą Europos Sąjūdžio Lietuvos Tautiniam Komitetui, kuriam vadovauja min. V. Sidzikauskas ir prof. J. Brazaitis: "Turiu malonumą pranešti Tamstai, kad Europos Sąjūdžio Tarptautinis Vykdamasis Komitetas savo paskutiniame posėdyje, kuris įvyko sausio 20-21 d.d. Londone, suteikė savo pripažinimą Europos Sąjūdžio Lietuvos Tautiniam Komitetui. Buvo nutarta taip pat duoti jūsų organizacijai vieną vietą Europos Sąjūdžio Tarptautinėje Taryboje, ir vieną vieta yra paskirta Vykdomajame Komitete bendrai visoms Baltijos valstybėms — Lietuvai, Latvijai ir Estijai."

Šitas Lietuvos priėmimas į Europos Sąjūdį yra didelis laimėjimas Lietuvos laisvinimo byloje. Pažymėtina, kad Europos Sąjūdžio garbės pirmininkais yra Leonas Bliumas, W. Churchill, A. de Gasperi ir P. Henry Spaak.

ATKURIAMA LIETUVIŲ KALBOS DRAUGIJA

Nepriklausomoj Lietuvoj ir vėliau tremty veikusi Lietuvių Kalbos Draugija, yra atkuriama Amerikoje. Jos pagrindinis tikslas yra gaivinti, palaikyti ir tobulinti lietuvių gimtąją kalbą visuose kraštuose, kur tik yra legalių sąlygų tokiai veiklai. Tiems tikslams siekti yra jungiami ne tik lietuvių kalbos mokslo žmonės, bet visi lietuviai, kurie brangina savo tėvų kalbą ir nori prisidėti prie jos gyvybės išlaikymo. Tokiu būdu norima Liet. Kalbos Draugijos veiklą išplėsti lietuvių masėse.

Taip dirbame plusame

LAIŠKAS IŠ ANGLIJOS

Sunkios valandos ritasi mūsų gyvenime. Lietuvio širdis, kur ji bebūtų, nerimsta, o mintys vis sukasi apie Tėvynę.

Mūsų darbas ir elgesys gali Lietuvai padėti,bet gali ir pakenkti. Nei vienas blogas darbas negali būti paslėptas, o geras pamirštas.

Mus vis kilnoja ir maišo tarp kitų. Bendruomenėje sunku išsilaikyti. Asimiliacija neperšama, bet praktiškai vykdoma. Atsiranda ir lietuvių mišrių šeimų.

Rodoma iš Amerikos atsiųsta lietuviška filma. Ji seniesiems lietuviams sukelia daug džiaugsmo. Pabunda juose meilė Tėvynei. Gailisi, kad jų vaikai jau yra atitolę nuo lietuvybės.

Džiugu, kad Anglijoj tiek senesnieji lietuviai, tiek tremtiniai turi gerą vardą svetimųjų akyse ir jį nori išlaikyti visais atžvilgiais. Kiek sąlygos leidžia, yra dirbama. Veikia Anglijoj kelios šokių grupės, chorai, daromi susirinkimai bei šventės. Tremtiniai pasirodo darbštūs bei sąžiningi, ir todel turi anglų pasitikėjimą. Jau gauna ir tinkamesnius darbus.

Buvo girdėti, kad planuojama pagaminti filma iš lietuvių gyvenimo, bet ar tai bus padaryta priklauso nuo filmų bendrovės.

Lietuvių Sąjunga D. Britanijoj jau turi apie keturis tūkstančius narių. Savo namų įsigijimas Londone, kur susispiestų visos lietuvių centro įstaigos ir k., yra būtinas. Tokie namai Sąjungos Tarybos nutarta pirkti, bet akcijų iki šiol tėra išplatinta tik už apie tris tūkstančius svarų.

Taip dirbame plušame ir laukiame tos dienos, kada išauš Tėvynei Laisvės rytas . . .

Bal. Brazdžionis

Lietuvių taut. šokėjų grupė Anglijoj. / A Lithuanian folk-dancing group in England
Bal. Brazdžionio nuotr.

Lietuviai prie savo bažnyčios Londone. / Lithuanians attending services at their own church in London.
Bal. Brazdžionio nuotr.

LIETUVIAI TELEVIZIJOS PROGRAMOJ

IŠ OMAHOS, NEBR., LIETUVIŲ GYVENIMO

Vasario 16 dieną Omahos lietuvių tremtinių choras dalyvavo televizijos programoj. Sudainavo tris dainas. Chorui vadovauja M. Leškys. Šokių grupė pašoko du lietuviškus tautinius šokius. Šokėjams vadovauja M. Aukštuolis. Dainos ir šokiai labai patiko televizijos savininkams, ir jie užkvietė lietuvius pasirodyti televizijoj ir ateity prie progos.

Vasario 19 d. didelis lietuvių burys nuvyko į Memorial Park ir padėjo gyvų gėlių vainiką prie Nežinomo Kareivio kapo. Vietos laikraščiai nufotografavo ir įdėjo nuotraukas. (Žiūr. nuotrauką 22 psl.). Po to bažnyčioj įvyko pamaldos už Lietuvą. Įspūdingai giedojo choras. Po pietų mokyklos salėje įvyko Vasario 16-sios paminėjimas, į kurį atsilankė vietos arkivyskupas. Savo trumpame žody jis ragino lietuvius neprarasti vilties, nes teisybė vėliau ar anksčiau paims viršų. Ta proga arkivyskupui buvo įteikta Aušros Vartų koplytėlė.

Meninėj daly buvo išpildyti šokiai ir dainos. V.

Lietuviai medžioja Anglijoj. / Lithuanians hunting in England
Bal. Brazdžionio nuotr.

LOS ANGELES LIETUVIŲ DĖMESIUI

Per paskutinius kelis mėnesius Los Angeles lietuvių grupė rūpestingai darbuojasi lietuvių svetainės įsigijimo reikalais. Tą vietos lietuvių grupę sudaro lietuvių organizacijų atstovai, atskiri veikėjai ir tie, kurie supranta reikalą vietos lietuvių kolonijai turėti savo pastogę.

Šių metų kovo 4 d., šeštadienį, yra ruošiamas didelis pobuvis su programa ir vakariene, kuris įvyks Od Fellows Temple patalpose, 1828 Oak Str., Washington Blvd. kampas. Svečiai bus sodinami už stalo 7 val. vak. Bus padarytas pranešimas, kas iki šiol yra padaryta namų įsigijimo reikalu. Po to kalbės garbės konsulas dr. J. J. Bielskis, gen. St. Raštikis ir žurn. Br. Raila. Bus duota ir meninių dalykų. Be to, lietuviška vakarienė.

Piniginiai pasižadėjimai namui įsigyt jau siekia dešimt tūkstančių dol. Organizacijos ir atskiri asmens yra kviečiami būti pionieriais ir paremt lietuvių namo įsigijimą Los Angeles mieste A. N.

CHICAGIETIS RUZGYS ISPANIJOJ

J. PABEDINSKAS

— Kai manęs paprašė dalyvauti olimpiadoje, kurioje turėjo 1938 m. rungtis lietuviai su amerikiečiais Lietuvoje, aš visai nenorėjau važiuoti, — pasakoja čikagietis Mikas RUZGYS, — tik kai mano motina ėmė labai prašyti, sutikau. Bet vėliau, kai pagyvenau Lietuvoje, man patiko ten taip, kad būčiau ir dabar tebegyvenęs prie Nemuno, jei ne rusai. Iš Lietuvos grįžau į Ameriką, o kilus karui įstojau į US kariuomenę, kurioje išbuvau iki 1945 metų, o po to likau Europoje, nes prancūzai paprašė kuriam laikui patreniruoti jų rinktinę. Taip išėjo, kad užtrukau ilgesnį laiką ir treniravau Prancūzijos, Belgijos bei Monaco valstybines rinktines, o dabar ruošiu Ispanijos krepšininkus Nicos turnyrui, po kurio paaiškės, kas važiuos į pasaulines krepšinio pirmenybes, įvykstančias Buenos Aires.

Ruzgiui pasakojant įdomu klausyti ne vien del to, kad jis dar prisimena daug lietuviškų posakių ir į savo kalbą įmaišo net priežodžių, bet ir del jo stiprios vaizduotės bei subegėjimo klausytoją įtikinti. "Tu nepažįsti mano dviejų nephew Chicagoj. Jie slapta pasimokę skambinti piano, vieną dieną sėdo dviese ir keturiom rankom pradėjo skambinti visokius dalykus iš Beethoveno, - ir klausytojas nesuabejos, kad Miko abu sūnėnai užaugę pralenks Rubinšteiną. Kai kalba eina apie krepšinį, tai Ruzgys gale šnekos visada prieina išvados, kad nėra Europoje tokių krepšininkų, kokie buvo lietuviai per 1939 metų pirmenybių rungtynes. Kai kartą kalbėjome apie portorikietį centrą, kuris žaidžia dabar už Madridą, ir pastebėjau, kad jis turi puikią techniką, tai Ruzgys atsakė: "Neblogas, tai neblogas, bet trūksta kovingumo ir ištvermės. Paimk tokį Puzinauską ar Baltrūną, kai žaidė Kaune, tai jie po trijų iš eilės rungtynių visą vakarą galėjo šokti" - užbaigia svetimšalių įvertinimą Mikas. Neretai jis pažįstamą nustebina ir panašiu tvirtinimu: "Žinai, pavėlavau išloti dešimt tūkstančių pezečių", liūdnu veidu įsitikinęs dėsto Ruzgys. "Būčiau vakar parašęs į laikraštį, kad Airija laimės prieš Ispaniją 3:0, tai poryt turėčiau banke pinigų." Kitą rytą skaitome, kad Ispanija sumušė Airiją 4:1...

Kai Ruzgys treniruoja, tai savo ūgį truputį sulenkęs prieš kiekvieną pasuotę mostelėja pirštus lūpų link lyg paseilindamas ir staigiu judesiu užkerta koja kūno įsisiūbavimą, o kamuolys nuo pirštų galų lekia tikslo link. "Vien į kojų laikyseną pažiūrėjus galima pasakyti, kokios klasės čia yra žaidėjas," gerėjosi vienos sporto federacijos pirmininkas. Tiek Prancūzijoj, tiek Ispanijoj Ruzgys iš pradžių turėjo aiškinti beveik ženklais, nes kalbos kaip reikiant nemokėjo. Tačiau šis trūkumas buvo nedidelė kliūtis. Mikas rankų ir kūno judesiais viską taip gerai išreiškia, kad jam nereikėjo beveik ir vertėjo. Treniruodamas, kartais del žaidėjų neakylumo, akimirkai jis lyg netenka kantrybės, tačiau tuojau ir vel nusišypso, tuo įsigydamas žiūrovų ir žaidėjų nuoširdžių simpatijų. " Es simpatico Mr. Ruzgys a toda amplitud" - tai tik viena pastaba iš kokių 30 jam palankių straipsnių, parašytų apie jo treniruotes Ispanijos provincijose ir pačiame Madride praėjusią vasarą.

M. Ruzgys

Mes žinome, kad lietuviai niekada neatsižadėjo savo laisvės ir taikos troškimo, ir nors juodos dienos eventualiai gali ušsitęsti ilgai, bet jie savo nepriklausomybę vėl atgaus. Mes negalime užmiršti jų kovos ir kančių, nes jei viena tauta netenka savo laisvės, tai ir visų tautų laisvė patenka į pavojų. Kol komunistinio agresoriaus jėgos bus sulaikytos, mes Jungtinėse Valstybėse remsime ir drąsinsime demokratines jėgas Lietuvoje.

Sen. P. H. Douglas telegrama Chicagos lietuviams 1950 m. vasario 16-sios proga.

Skaidri lietuviskumo liepsnele

LIETUVIAI PENNSYLVANIJOS UNIVERSITETE

VYT. SEIRIJIS

Plačiame Philadelphijos, Pa., mieste yra savaranki didoka karalija - tai Pennsyvanijos Universitetas. Ši karalija, kurioje labai lengva paklysti, gyvena savitu gyvenimu, ir laikas joje, atrodo, teka taip pat kita vaga. Jau artėjant prie jos, tramvajuose, autobusuose ir gatvėse pastebėsi daugumą jaunimo, vietoje priešpiečių krepšelių nešino knygų pundais. Įžengęs į universiteto rajoną, pajusi kitą pulsą, kaip visame mieste. Čia taip pat bėgama ir skubama, taip pat veiduose rūpesčiai, bet tie veidai ir rūpesčiai skaidresni ir šviesesni. Žalio studento ir pagyvenusio profesoriaus veiduose spindi jaunystė.

Šioje karalijoje užtiksi nedidelį namą su užrašu " Slavistikos ir Baltistikos Skyrius". Pravėręs duris, drąsiai prabilk lietuviškai. Tave pasitiks malonūs profesorių A. Senno, V. Krėvės, A. Salio ar J. Puzino veidai. Jie negailės, sugaišę keletą minučių, kad su tavimi pakalbėtų ir supažindintų su savo darbu.

Baltistikos skyrius Pennsylvanijos Universitete yra pati skaidriausioji lietuviškumo liepsnelė iš visų amerikiečių mokslo įstaigų. Ją čia įžiebė 1938 m. atvykęs prof. A. Sennas, šveicaras, ilgą laiką dirbęs Kaune Vytauto Didžiojo Universitete ir nepaprastai daug darbo padėjęs lituanistikos tyrinėjimams. Jo dėka čia buvo pakviesti ir kiti trys profesoriai, jo pastangomis buvo leista šiame universitete atidaryti atskirą Baltistikos studijoms skyrių.

Skyrius telpa atskirame nedideliame, bet švariame ir jaukiame namely. Kiekvienas iš profesorių turi atskirus kabinetus, erdvius ir patogius, naudojasi čia pat esančia gausia, specialiai šiam skyriui skirta, biblioteka.

Baltistikos skyrius turi teisę suteikti visus mokslo laipsnius iki doktorato imtinai. Iš čia jau yra išėjusi viena disertacija (R. Pearce "Mėnesių vardai baltų kalbose), o šiuo metu yra rašoma antroji. Studentai gali klausyti lietuvių kalbos, lietuvių istorinės gramatikos, dialektologijos, senosios ir naujosios lietuvių literatūros, latvių ir prūsų kalbotyrinius kursus. Gaila tik, kad studentų susidomėjimas nėra didelis — vos 5 klausytojai. Tarp jų viena lietuvaitė Ona Mickevičiūtė, nors pačiame universitete lietuvių kilmės studentų yra daugokai.

Be paskaitų skaitymo profesoriai daug laiko aukoja grynai mokslinaim darbui. Prof. A. Sennas ruošia lietuvių kalbos istorinę gramatiką ir etimologinį žodyną, tyrinėjimo darbuose pagelbstint prof. J. Puzinui. Kartu su prof. A. Saliu teikia medžiagą lietuvių rašybinės kalbos žody-

nui (Woerterbuch der litauischen Schriftsprache), leidžiamam Heidelberge, Vokietijoj, Carl Winter leidyklos. Pas prof. Salį kelios dėžės prikrautos tūkstančių mažų lapelių, paruoštų antrajam tomui. Šis žodynas bus monumentalinis modernus veikalas, skirtas kalbotyros reikalams.

Jei užsuksite į milžinišką universiteto biblioteką, kurioje jau suspėta patalpinti gerokas skaičius ir lietuviškų leidinių, jų tarpe visi tremty pasirodžiusieji, ten sutiksite dr. Maciūną. Jis kruopščiai knisasi tarp tūkstančių tomų, tik retkarčiais turėdamas laiko atsilankyti pas savo kolegas Baltistikos skyriuje.

Ši lietuviškoji liepsnelė kaskart plečiasi ir, reikia tikėtis, laikui bėgant stipriai įsiliepsnos. Čia ypatinga pagarba tenka prof. A. Sennui, kuris taip nuoširdžiai rūpinasi pamiltos kalbos reikalais. Manykime, kad lietuviškoji Amerikos visuomenė juos šiame darbe parems bent savo pritarimu ir susidomėjimu.

Vasario 16-ji Los Angeles

Los Angeles mieste ir jo apylinkėse gyvenantieji lietuviai minėjo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 32 metų sukaktį net dvi dienas - vasario 18 ir 19 dieną.

Vasario 18 d. vakare į gražias Patriotic Hall patalpas prisirinko tiek daug tautiečių, kiek iki šiol dar niekad ir niekur nebuvo jų prisirinkę. Gėlėmis ir žalumynais papuoštos scenos centre dominavo Lietuvos Vytis.

Iškilmingą Vasario 16 d. paminėjimo aktą pradėjo Los Angeles ALT pirm. St. Raštikis. Pasidžiaugęs tokiu gausiu tautiečių atsilankymu, jis pabrėžė, kad tautos nelaimėje švęsdami jos laisvės šventę negalime džiaugtis ir todel šis paminėjimas bus be linksmų dainų, muzikos ir vaišių. Į garbės prezidiumą buvo pakviesta Lietuvos garbės konsulas dr. J. Bielskis, liet. parapijos kleb. kun. J. Kučinskas, lietuvių bičiulis prof. dr. Dean E. McHenry, sena Amerikos lietuvių veikėja p. Lūžienė, Lietuvos kūrėjų-savanorių atstovas av. pulk. Šešplaukis, buv. pol. kalinių atstovė E. M. Raštikienė, lietuvių tremtinių bičiulis Cliff C. Malsie ir tos dienos kalbėtojai adv. St. Paltus ir žurn. V. Trumpa.

Iškilmingam aktui vadovavo St. Raštikis.

Įnešus Lietuvos ir JAV vėliavas ir sugiedojus Lietuvos bei JAV himnus, atsistojimu buvo pagerbta kenčianti ir kovojanti lietuvių tauta.

Kalbas pasakė dr. Bielskis, prof. dr. McHenry, Mr. Malsie, žurn. V. Trumpa ir adv. St. Paltus. Lietuvių visuomenei gerai žinomas Los Angeles universiteto politinių mokslų profesorius, D.L.K. Gedimino ordino kavalierius dr. Malbone W. Graham, dėl nesveikatos negalėjęs atvykti, atsiuntė laišką su labai maloniais sveikinimais.

Vienu balsu buvo priimta rezoliucija, kuri bus pasiųsta prez. Trumanui, užs. reik. min. Achesonui ir k. Taip pat buvo priimti sveikinimai Amerikos Lietuvių Tarybai, Vyriausiam Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui ir Lietuvos ministeriui Amerikoje P. Žadeikiui.

Koncertinėje daly labai gražiai pasirodė solistė Helen Bartush-Swaggart, solistas Vl. Baltrušaitis, L. Zaikienės vedama liet. taut. šokių grupė ir A. Skridulio vadovaujamas šv. Kazimiero parapijos choras bei jauna deklamatorė Mitkutė jautriai padėklamavusi savo mamytės Mickaitės - Mitkienės parašytus du patriotinius eilėraščius.

Per šias iškilmes surinkta Lietuvos vadavimo reikalams apie 400 dol.

Minėjimą surengė Los Angeles ALT skyrius, ypač daug tam pasidarbavo tvarkomoji komisija - Aftukienė, Arčis ir Kirilauskas.

Vasario 19 d. buvo religinis Vasario 16-ios paminėjimas lietuvių kat. bažnyčioje. Iškilmingas pamaldas atlaikė kleb. kun. Kučinskas, gražų pamokslą pasakė kun. L. Jankus. Per pamaldas giedojo solistai F. Korsak ir V. Baltrušaitis bei A. Skridulio vedamas parapijos choras.

LIETUVOS DIENA IR DAYTONE

Pirmą kartą nuo lietuvių kolonijos gyvavimo pradžios miesto burmistras Vasario 16-ją paskelbė Lietuvos Diena. Mažai lietuvių kolonijai tai sudarė nemažai džiaugsmo. Lietuvos Dienos Daytone paskelbimo reikalu pas vietos burmistrą buvo nuvykusi lietuvių delegacija, kurią sudarė Pr. Gudelis, Pr. Ambrazaitis, L. Ražanskas, kun. V. Katarskis, dr. V. Viliamas ir gyd. J. Gineitienė. Ta proga burmistrui buvo įteikta kukli dovanėlė - A. Šapokos " Lithuania through the Ages" ir lietuviškų raštų juostą.

— Šv. Kazimiero šventės paminėjimą visai kolonijai rengia vyčių kuopa kovo 5 d. Programoje numatyta dr. V. Viliamo paskaita, o meninėje dalyje išpildys religinės muzikos dalykų B. Pakšto vyrai ir bažnytinis choras.

Pavasarį vyčių kuopa numačiusi pastatyti prie bažnyčios lietuvišką kryžių lietuvių motinų atminčiai.

— Lietuvių svetainės fondas, kuriame dabar yra per 7 000 dol., per keletą metų nebebuvo kaip ir didinamas. Paskutiniu laiku šis reikalas buvo išjudintas. Lietuviškos organizacijos ir dauguma pavienių asmenų yra pasišovę šį fondą paremti aukomis, didinti, nes parapijos svetainė įvairiems parengimams yra per maža ir tam tikslui nepritaikinta. Kolonijos nariai tikisi po metų dviejų turėti puikią svetainę - lietuvių namą.

L. R.

Griauzdė, Atkočaitis ir Tamulionis atlieka pikniko programą Nashua, New Hampshire. / Nashua, New Hampshire, Lithuanian musicians playing at a picnic. K. Daugėlos nuotr.

KULTŪROS IR LABDAROS KLUBO SUSIRINKIMAS

Vasario 19 d. pas S. Jocius įvyko Kultūros ir Labdaros Klubo susirinkimas, kuriame naujoji valdyba perėmė pareigas. Klubo pirmininke paliko M. Aftukienė. Buvo svarstyta prof. M. Biržiškos sutikimo bei priėmimo klausimas. Valdyba įgaliota susisiekti su kitomis draugijomis ir sudaryti komitetą. Nutarta Vasario 16 dienos proga paaukoti ALT-bai 10 dol.

Po susirinkimo p. Jociai narius skaniai pavaišino. *P. ATKO*

Parapija be jokiu skolu

LOS ANGELES ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOS KRONIKA

— Los Angeles Arkivyskupo įsakymu kun. L. Jankus laikinai perkeltas į šv. Brigitos parapiją Los Angeles mieste.

— M. Slenienė turėjo labai sunkią vidurių operaciją. Ligonė laimingai viską nugalėjo ir dabar beveik visai pasveikusi. M. Slenienė yra didelė lietuvių parapijos rėmėja. Jos pasveikimu džiaugiasi vyras dukrelė ir visi parapijos žmonės.

— Sausio 22 d. mūsų bažnyčioje pakrikštyta dr. C. ir L. Diksų duktė Johana. Krikšto tėvais buvo Adomas ir Marija Diksai, daktaro tėveliai.

— Vasario 12 d. įvyko visų katalikiškų organizacijų valdybų ir jų narių susirinkimas. Išrinkta nauja 1950 metams Federacijos Valdyba, kurią sudaro pirm. V. Kazlauskas, vicepirm. Pr. Žukauskas, sekr. I. Truskauskaitė, ižd. P. Barkauskas, nariai St. Deringis ir J. Vitėnas.

— Parapijos choras, kuriam vadovauja Ant. Skridulis, dalyvavo dviejuose parengimuose: sausio 29 d. "Lietuvių Dienų" spaudos baliuje ir vasario 18 d. Nepriklausomybės minėjime.

— Vasario 19 d. mūsų bažnyčioje buvo specialios pamaldos Vasario 16 dienos proga. Žmonių prisirinko pilna bažnyčia. Gražų pamokslą pasakė kun. L. Jankus. Pamaldų metu gražiai giedojo choras. Solistas Vladas Baltrušaitis pagiedojo "Kai skausmas tau širdį", savo galingu balsu didingai nuteikdamas pamaldų dalyvius. Solistė Florence Korsak puikiai atliko " Ave Maria". Pamaldos visiems labai patiko. Tai buvo tikra dvasinė puota. Pamaldose dalyvavo ir kun. kan. Steponavičius, atvykęs iš Chicagos.

— Mūsų bažnyčios statybos fondą gausiai parėmė Pranas ir Ona Bartkai, paaukodami 200 dol., o Austachija Jencienė paaukojo 100 dol. Tai didelė parama besikuriančiai mūsų parapijai. Didelis ir nuoširdus ačiu. Mūsų dažnos maldos už juos!

— Mūsų parapija, vykdydama savo vyresnybės įsakymą, užmokėjo visą skolą bankui, kuri siekė 17.00 dol. Dabar parapija jokių skolų nebeturi. Šv. Kazimiero šventės proga bus sudeginti parapijos "morgyčiai".

— Vasario 8 d. parapijos komiteto delegacija buvo nuvykusi pas Los Angeles Arkivyskupą pasitarti naujosios bažnyčios statybos reikalu. Delegacijoj dalyvavo Pr. Žukauskas, adv. J. Peters ir adv. St. Paltus. Arkivyskupas delegaciją maloniai priėmė ir davė leidimą statyti bažnyčią; tap pat patvirtino iki 20.000 dol. paskolą su 2¼% ir pažadėjo visokią savo paramą, reikalaudamas tiktai, kad parapija, prieš pradėdama statybą, dar sukeltų grynais arba pažadais apie 10.000 dol. Atrodo, kad parapijos žmonės tai įstengs padaryti ir galimas dalykas, kad netrukus bus pradėta statyba. Šv. Kazimiero šventės proga bus paskelbtas antrasis vajus.

— Vacius Prižgintas, neseniai atvykęs iš tremties, uoliai platina knygas ir laikraščius, tuo atlikdamas be galo didelės vertės darbą. Visi šiuo knygnešio darbu yra patenkinti.

— Šiais metais sueina lygiai 10 metų, kai Los Angeles a.a. prel. Maciejausko dėka buvo įkurtas parapijos choras. Prie jo įkūrimo daug prisidėjo Br. Starkienė, kuri buvo ir pirmoji chorvedė. Tai sukakčiai atžymėti balandžio 16 d., per Atvelykį, choras rengia didelį parengimą. Smulkiau bus pranešta vėliau.

— Kovo 5 d. parapija turės dideles iškilmes - šv. Kazimiero šventę, kurioje sutiko dalyvauti ir J. E. Los Angeles vysk. T. Manning, D. D. Jis į mūsų bažnyčią atvyks 10:45 val. Taip pat bus vaikučių pirmoji komunija, iškilmingos pamaldos, uolių parapijos rėmėjų Prano ir Elzbietos Morkų 50 metų moterystės jubiliejaus minėjimas, bankietas, loterija ir puikus koncertas, kuriame dalyvaus solistė Florence Korsak, solistas Vladas Baltrušaitis, parapijos choras ir k. Paskaitą apie šv. Kazimierą skaitys teis. A. Dabšys. Laukiama daug svečių. Visi kviečiami dalyvauti. Visos iškilmės vyks parapijos patalpose, 2704 St. George St.

— Rekolekcijos mūsų parapijoj numatomos kovo 31 bei balandžio 1 ir 2 dienomis. Yra pakviestas misionierius tėvas Stanislovas Vaičiulis, Madera, Calif.

— Prie parapijos choro yra organizuojamas vyrų oktetas, kuriam vadovaus sol. Vl. Baltrušaitis ir A. Skridulis.

Los Angeles lietuviu parapijos

SV. KAZIMIERO SVENTES MINEJIMO TVARKA

Minėjimas įvyksta kovo 5 d. parapijos patalpose, 2704 St. George St.

Informacijų reikalais skambinti OL. 4660

9:00 val. Pirmoji vaikučių Komunija

9:30 val. Šv. Mišios Prano ir Elzbietos Morkų 50 metų moterystės jubiliejaus proga.

10:45 val. J. E. Los Angeles Vyskupo T. Manning pasitikimas ir iškilminga Suma.

3:00 val. parapijos bankietas.

3:00 val. koncertas, dalyvaujant solistams ir parapijos chorui; po to laimėjimai.

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— MARY DRIZNIS, Ansonia, Conn., sausio mėn. viešėjo pas savo dukterį Mrs. Nellie Enright, Burbank, Calif.

— KUN. J. RIAUBA, Custer, Mich., buvo pirmasis, kuris ušsisakė "Lietuvių Dienas". Sveikiname.

— ALEX STURMAS, Chicago, Ill., vasario mėn. atostogavo Kalifornijoj.

— PETRAS MAZUTIS, Los Angeles, Calif., po sunkios ligos mirė.

— JUOZAS W. SVITERIS, New York, N.Y., dabar lankosi Kalifornijoj. Planuoja čia apsigyventi.

— V. PETRIKIS, Del Mar, Calif., kasmet atvyksta į Los Angeles lietuvių Vasario 16-sios paminėjimus. Šiemet jis atsivežė ir neseniai iš Europos atvykusį Vincą Karalių su dukterimi.

— HERALD & FLORENCE PRUE, Los Angeles, Calif., šiemet savo atostogas praleido Chicagoj, kur aplankė gimines ir draugus.

— JUOZAS LAPINSKAS, Chicago, Ill., atostogavo Los Angeles, Calif. Buvo sustojęs pas seserį ir švogerį Žukauskus.

— ANTANAS IR STELLA ANDREWS, savininkai didelės "hardware" krautuvės Melrose Park, Ill., dabar atostogauja Kalifornijoj.

— SALOMEJA PETRAUSKIENĖ, Seattle, Wash. vizitavo savo seserį ir švogerį Juozą Petrauską Los Angeles, Calif. Viešnia sako, kad Seattle mieste gyvena virš 200 lietuvių ir turi vieną draugiją.

— FRANK BALSER, pardavęs savo nuosavybę Hot Springs, atvyko apsigyventi į Kaliforniją.

— MRS. ANNA CHESTNOVITCH, Kingston, Pa., aplankė Kalifornijoj sūnų George ir dukterį Ursula Kosenski.

— ANTANAS STAKNYS, New Jersey, aplankė savo brolį dr. V. Stack, MD, Pasadena, Calif. ir sūnų Vincą Staknį, Los Angeles, Calif., A. Staknys turi 13 vaikų, iš kurių dar dvi dukterys yra likusios Lietuvoj.

— SIMOKAI, Collinsville, Ill., atostogaudami viešėjo pas dukteris Jeanne Long, Taxas, ir Della Franciscan, Calif.

— STASYS ir IZABĖLĖ ATKOČIŪNAI, Detroit, Mich., sausio mėn. atostogavo Los Angeles, Calif.

— KASIMIR C. MICUTA, Oregon, aplankęs savo ginimaičius, neseniai atvykusius iš Europos, Stasį ir Uršulę Pšibilskius, dabar gyvenančius Los Angeles, Calif., nupirko jiems namą. Tai gražus pavyzdys, kaip padedama tremtiniams įsikurti.

— KAROLIS ir META LIDUMS, neseniai atvykę iš Europos, apsigyveno pas savo tetą M. Šereikienę, Los Angeles, Calif. Kartu su jais atvyko ir J. Dovenis, Metos Lidums brolis.

— MISS DOROTHY BOIK, Los Angeles Times tarnautoja, buvo išvykusi atostogų į Acapulca, Mexico.

— HELEN ir LORETTA RUMŠAITĖS, Waukegan, ILL., atostogavo Los Angeles, Calif., ir aplankė savo senus pažįstamus Tamulynus ir kitus draugus.

— B. PAKŠTAS, Dayton, Ohio, žinomos kapelos vadovas, dirba vienoje Daytono skalbykloje. Kviečiamas Chicagon į G. Veličkos ir muz. A. Kučiūno organizuojamą ansamblį.

— PR. GUDELIS, Dayton, Ohio, pirmasis Daytone užsiprenuravęs "Lietuvių Dienas", lietuvių veikėjas, jau 24 metai dirba miesto tramvajų kompanijos įstaigoje.

— J. KLEVINSKAS, 1263 N. Mariposa, Hollywood, Calif., mirė vasario 24 d. Jis buvo nuoširdus spaudos rėmėjas. Reiškiame gilios užuojautos jo žmonai ir giminėms.

— BILL KORSAK, Los Angeles, Calif., tėvelis žinomos solistės Florence Korsak, buvo nusilaužęs koją. Dabar jau yar baigia pasveikti.

— Mr. & Mrs. LEO SCHULTZ, Altadena, Calif., vasario 22 d. suruošė "Naujienų" red. K. Augustui ir jo draugams pietus, kuriose dalyvavo Sturmai, Kutkienė, Šilimai, Skiriai ir k.

— Dr. R. GINEITIS dirba vienoje Daytono ligoninėj. Jo žmona, dantų gydytoja, dirba prie vieno dantisto kaip asistentė.

— Dr. VL. VILIAMAS dirba Daytono geležies liejykloje. Žada sukti Chicagon, nes čia nepavyksta padoriau įsikurti.

— ANDR. MIRONAS, buv. tremty Tautinio Ansamblio administratorius, dirba Daytono skalbykloj ir yra B. Pakšto kapelos dalyvis, o atliekamu laiku padeda paruošti įvairiems parengimams programas.

— Kun. V. KATARSKIS, Daytono lietuvių šv. Kryžiaus vikaras, vis užimtas tremtinių įsikūrimo reikalais.

— Mr. J. BUDRIK ir GRINIENĖ, Chicago, Ill., atostogavo Kalifornijoj. J. Budrik turi Chicagoj dvi baldų krautuves ir leidžia lietuviškas radio programas. Mrs. J. Budrik turi savo auksinių daiktų krautuvę

Era Of Small Nations Not Past

by MALBONE W. GRAHAM

The celebration of the anniversary of the declaration of Lithuanian Independence is inevitaby, for all those acquainted with Lithuania, an occasion for remembrance and for sadness. Together with the inspiriting memory of those members of the Lithuanian Taryba who wrenched the country loose from the debris of a collapsing Russian Empire, with its hated legacy of oppression and denationalization there has also been, for neary a decade, the other memory of conquest in 1940, which had any circumstance, however slight, altered the arrangement, could as well have been effected by Germany as by Russia. Indeed it is now indisputably clear that first arrangements between the Fuhrer of the Third Reich and the leading figure in the USSR would have consigned Lithuania to the occupancy of the same tomb as Poland, and with no hope of better treatment.

In 1940 some voices were raised, in various parts of the earth, asking Why? As though the disappearance of the Lithuanian Republic from the map were the fault of some particular Lithuanian, or some group, instead of stemming from the fact that Lithuania lay across the path of two rival and contrarient imperialisms. That question in these days is no longer asked. History has answered it with a crushing finality.

In the years that followed there have been different interpretations: One that I am sure is familiar to you is based on the proposition that the day of the small nation is permanently past, and that there is no place for small states in the world of the future. No more insidious idea has ever been served up to the territorially large democracies than this. Granted that in the machine age the complete economic self-sufficiency of small states becomes a manifest impossibility, that fact does not preclude their association in broad economic unions like BENELUX, without destroying, root and branch, their historic individuality. Indeed, one can almost say that the inevitability of some such sort of union between Estonia, Latvia and Lithuania was exactly what their great neighbors, on both East and West, ruthlessly opposed, because it would demonstrate for all time the viability of these small, but by no means negligible, states.

It is not my province to deal in futures when speaking of the Baltic States. I do not come forward with any magic formula for their restoration. But of some things we may be profoundly sure: If there is ever in our lifetimes a reordering of Eastern Europe, it can never go back to where it stood before 1940. History is on the march and does not stop. Leaving aside all the old issues of diplomacy and internal politics as we knew them, it seems clear to me that, in any such reordering, the Baltic Republics will want, by virtue of their common tragedy, to walk as one, to pursue a common political and economic pattern. After the bitterness of contemporary experience there will be no opportunity for the renewal of old quarrels, or the factionalism, which hampered the growth of democratic institutions. Along with the chastening of the spirit, we may expect a new and wholesome solidarity, an enlarged sense of togetherness, born of a common suffering.

Liberation would mean the need for very far reaching changes in the way of daily life. Everywhere in the world, during the last thirty years, there has been mechanization of agriculture, with vastly increased output, and also with a vast need of new chemical industries. What price liberation without trained architects, agronomists, sanitary engineers, a whole horde of technicians, and a vast new crop of doctors, nurses, public health personnel, etc.? The friends of the Lithuanian people must be in the never-to-beforgotten words of Abraham Lincoln prepared "to bind up the wounds of the nation." This is a task to which a whole rising generation of Lithuanians and Americans of Lithuanian extraction can well afford to devote themselves. If liberation comes in their lifetime, they will be ready to give aid and succour to the homeland of their origin; if it does not, at least the same talents will be found of great usefulness in the rebuilding of our war-torn world, in its many parts.

These critical years are, in many parts of the world, a period of waiting, of the necessity of geing brave, of holding on,

Vytautas the Great defeats the Teutonic Order at the Battle of Žalgiris (Grunwald) in 1410. - Painting by Mateika. / Žalgirio mūšis 1410 m. Dail. Mateikos piešinys.

of looking forward rather than back; neither historically nor culturally need it be a period of masterly inactivity. Indeed, if only there is foresight, calm, contemplative preparation to meet whatever future is destined to challenge this and the next generation, we will not be weighed in the balances of history and found wanting. It is in this very special sense of collective responsibility for the future, even at a time when there is little to be done immediately, that we can pay tribute to the brave men of the Lietuvos Taryba who did not hesitate to plan for their country an independent future, when they could not "see the distant scene." The one step of the moment was all that was essential. May we not fail to learn the lesson they have taught.

Dr. Graham

SPOKESMAN FOR LITHUANIAN AFFAIRS

Dr. Malbone W. Graham is a professor of political science at the Los Angeles campus of the University of California. Born in Bogota, Columbia, he took his BA, MA, and Ph. D. degrees at the same University; the latter in 1921.

Dr. Graham is a widely known specialist on South American and Central European affairs. His articles on the Baltic States have appeared in the "Encyclopedia of Social Sciences" and in the "Foreign Policy Reports". He is also the author of several books: *New Governments of Eastern Europe* (1927), *The Diplomatic Recognition of the Border States* (in three parts: (1) Finland, (2) Estonia, (3) Latvia; a fourth, on Lithuania, is to be published soon), and *In Quest of a Law of Recognition,* a work dealing with international law.

In 1938 Dr. Graham visited Lithuania to study at first-hand Lithuanian political insitutions. With the cooperation of the Ministry of Foreign Affairs, he made copies of important documents concerning the founding of the Lithuanian Republic and its recognition by other governments. These copies are particularly valuable now since the original documents have been confiscated by the Soviet Union.

For his outstanding contributions to an understanding of Lithuania, her people, and her problems Dr. Graham was presented with the Order of Gediminas in 1939. A similar decoration was accorded him by Finland.

Dr. Graham has been a sincere friend of the Lithuanian public for many years.

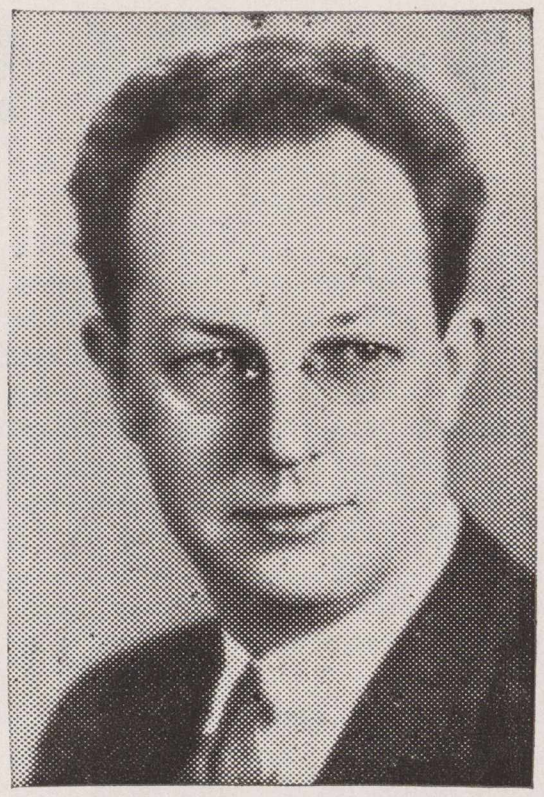

Dr. Malbone W. Graham

Los Angeles Lithuanians in particular remember him for his participation in Lithuanian observances. This article was written by Dr. Graham on the occasion of Lithuanian Independence Day.

Lithuanian dolls in national dress / Lietuviškos lėlės

GENERAL KOSCIUSZKO - A NATIVE OF LITHUANIA

"Know all men by these presents that I Thaedo Kosciuszko formerly an officer of the United States of America in their Revolutionary War against Great Britain, and a native of Lithuania in Poland. . . " Such is the opening statement of General Kosciuszko's will of 1806, which he made in Paris. It is significant document in that it establishes the General as "a native of Lithuania" residing in Poland.

A close friend of Thomas Jefferson and Benjamin Franklin, Kosciuszko distinguished himself in the Revolutionary War, rising from Colonel to the rank of Brigadier General. He was a great humanitarian and preceded President Abraham Lincoln by about sixty-five years in taking steps to abolish slavery both in this country and in Europe. He is remembered today as the Lithuanian founder of West Point Military Academy.

A circular letter released by the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania in exile on the occasion of Lithuanian Independence Day, bids Lithuanians everywhere to take heart and meet in the spirit of brotherhood, remembering the unfortunate fate of Lithuania and the thousands of her men and women who laid down their lives in her behalf. Lithuania shall not perish. Lithuania shall not perish while her people live in the hope of liberation, united in a common bond against the totalitarian legions seeking to destroy her.

Lithuanian Independence Day

On February 16 Lithuanians the world over join in ceremonies commemmorating the Lithuanian Declaration of Independence, signed on February 16, 1918. This date is as significant to Lithuanians as the Fourth of July is to Americans.

But the Lithuanian Nation is not as fortunate as America in having her freedom and independence. Lithuania is now in the hands of the Soviet Union and has been since 1940. During that span of time the Soviets have overrun, depopulated, and annexed Lithuania and her neighbors, Latvia and Estonia. The land has been laid waste, hundreds of thousands of citizens deported to Siberian concentration camps, and untold others imprisoned and executed as "enemies of the people". This is the kind of barbarous oppression that Lithuania is undergoing today. These are the benefits of Stalin's Communism.

American statesmen hope to combat Communism with talk, not realizing that Communism never gained a foot of land or a single adherent without the business end of a gun. No country wants Communism. No country is block-headed enough to exchange freedom for Bolshevik thraldom, to give up its own native history and tradition for a foreign pauper's government that recognizes no God, that debauches human rights, that wages continual war. Yet many countries have fallen victim to Communism. They have fallen into Communist hands because of outright aggression and sneaking infiltration, not because the citizens of those countries ever expressed a desire to unite with the Communists. To cover up their dirty work the Communists stage phony elections in the territories they occupy, to prove to the world that such-and-such a people voted "ninety -nine per cent" for incorporation into the Soviet Union.

The case of Lithuania and the other Baltic States is just such an example of Communist armed might and treachery in action In 1940 the Communists suddenly debouched into the Baltic area, coming as emisaries of peace. But at the same time they made a deal with Hitler to split Poland and take the Baltic States. As protectors they forcibly incorporated Lithuania into the Soviet Union. As defenders of freedom they sacked the wealth and murdered countless people, shipping the residue to Siberia in closed cattle cars. These are the benefits of Russian Communism - systematic annihilation of entire peoples and total absorption of their countries.

It is with these atrocities in mind that the dispossessed and stricken people of Lithuania meet to celebrate their Independence Day. They do this knowing that their country is gone and that their people are suffering virtual extermination. They still have the strength to believe that one day things will be different, that the United States will eventually help a bleeding, forgotten people.

By MILTON STARK

A Lithuanian Girl. / Lietuvaitė

". . . . Until the forces of the Communist aggressor can be beaten back we in the United States will continue aid and encourage the democratic forces in Lithuania. In addition we shall welcome with open arms the thousands of displaced persons who will continue to come from that oppressed country. My warmest greetings to you on this occasion. May you continue with increasing success your noble fight in behalf of your unfortunate countrymen."

Paul H. DOUGLAS, United States Senator from Illinois - telegram to the American Lithuanian Council in Chicago, Febr. 21, 1950.

Forward to battle for our country! for our precious Lithuanian homeland! Honor to our fathers who fought for her, honor to those who fight for her still! Strengthen us, great God, against the fierce aggressor.

For our beloved land, for her ancient heroes' graves, for the heritage of her great name, that will span the world in fame, - bless, God Almighty, Lithuania's just pains.

Then forward, men, for our country! for our precious Lithuanian homeland! Our fathers' fathers defended her, their sons shall fight for her, too! Strengthen us, great God, against the fierce aggressor!

Where the old city of Gediminas stands, where the broad Nemunas runs, where the enemy our standard knows - Who'll dare fall upon those lands? Bless us, God Almighty, to stay the fatal storm.

MAIRONIS

Supreme Committee for the Liberation of Lithuania President M. Krupavičius (right) and Lithuanian Minister Balutis (left) on the occasion of the latter's 70th birthday in London. / Lietuvos ministeris Londone B. Balutis, šventęs 70 metų amžiaus sukaktį, ir VLIKo pirm. M. Krupavičius (dešinėj).

Balutis Observes His 70th Birthday

Bronius Balutis, Lithuanian Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary to England, observed his 70th birthday on December 27.

Balutis is a well-known personage to American Lithuanians, having lived in this country from 1905 to 1919, during which time he edited the Lithuanian newspaper *Lietuva* and was chairman of the "Tėvynės Mylėtojai" organization.

Balutis began his diplomatic career in 1919, when he was delegated as one of the two American representatives to the Lithuanian Peace Legation at Versailles. Called back to Lithuania, he held various important positions in the Foreign Office.

As Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Lithuania Balutis served for many years in the United States and England. His zeal and patriotism in defending the Lithuanian cause have been famous for half a century. Today, at the age of seventy, he is still active and busy at his diplomatic office.

". . . .The scattered scraps of legitimate news that slips out from under the Iron Curtain — stories of rising opposition of people who yearn for freedom are inspiring us to press forward our program for peace.

"The hearts of the American people have been touched to their depths by the example of brave people from the Baltic countries who have escaped from Communist domination to cross the Atlantic in tiny boats. We in Congress have been happy to make it possible for them to find sanctuary here.

"We have been equally stirred by the stories these people have brought and the reports that have been relayed by other clandestine channels of the growing resistance to Communist subjugation in the captive nations. We are thrilled by the heroism of the Freedom Fighters in Lithuania, White Russia and the Ukraine."

Senator SCOTT W. LUCAS' speech to the Lithuanians in Chicago, February 16, 1950.

KRYŽIAI

A Fragment from the famous novel by Vincas Ramonas, translated from the Lithuanian by Milton Stark.

Kreivenas looks back at his own buildings. Through the black branches of the orchard the red roof of the dwelling house is visible. The glassed-in porch sparkles in the sun. The storehouse roof is tiled, the stables tin-plated; the barn alone is shingled, but it, too, is painted red. The firs at the edge of the orchard make a pleasant sight in the wintertime.

Kreivenas drives into the Gruztas' yard. The yard is tidily swept, the paths to the stables and the storehouse are sprinkled with sand; in the garden there is not a nettle, not a thistle, not even any dried branches on the ground. Everything has been picked up. And the young apple trees are wrapped with straw.

"Whoa!" Kreivenas pulls the horse by the reins, but the split second the horses stops he swipes him with the whip. Kreivenas just then remembers that his own apple trees have been left unwrapped. "It's a good thing there is no snow. The rabbits won't be at them yet. The first thing in the morning - wrap the trees. Gruztas - well, you've got to hand it to him!"

Kreivenas stops by the door, climbs out of the wagon, and heads straight for the kitchen, The Gruztas family is just finishing with breakfast.

Gruztas is not yet sixty. He is a tall man. His hair even though gray, is thick and curly. There are few wrinkles on his smoothly shaven face, light-blue eyes look out with goodness and composure.

His daughter's eyes are the very same, except that they are larger. They are bright and moist. They are always like that. It always seems as though she has just stopped crying; there is such sadness and gentleness in the brightness of her blue eyes. Her hair is curly like her father's, thick, yellow, and plaited in one stout braid. Her full lips always blossom with a rosy smile revealing the shining whiteness of her teeth, like rosary beads made from ivory - like the rosary lying now on the window sill, next to the prayerbooks.

Seeing a guest enter, Gruztas puts down his spoon and crosses himself.

"What's the good of cooling your grits once you're done eating?"

"I'm not cooling my grits. I'm crossing myself," answers Gruztas, smiling indulgently. "Is it that our neighbor has never seen how Catholics make the sign of the cross?"

"Who could help seeing? I've seen all kinds of witchcraft in my day. Some people turn around three times and spit when they see a black cat crossing their path - against bad luck."

"Only those who don't make the sign of the cross believe in cats and old women's witchcraft," puts in the hired man roughly.

"John, comb down the horses. We're going to church," says Gruztas calmly, looking him squarely in the eye.

The hired man understands and leaves quietly.

Still smiling, Gruztas gives Kreivenas his hand. His daughter greets him, too, smiling pleasantly.

"Please come in," she invites him, opening the door of the room next to the kitchen.

"Don't bother, I'm not staying long. I'm driving to look up a family. I thought maybe you would like to come along, but now I hear you're off to church. Betsy has already found her rosary, I see. Where did you get one like that?"

"It's mama's," answers the girl. "The uncle pastor gave it to mama. I don't remember mama, but at least the rosary. . ."

"Our family remains the same," interrupts her father. "Peter and Josephine are gone for the Christmas holidays. They'll be back in two weeks, then John and Matilda will go."

"I see you celebrate the third day."

"And why not? There's not much work outside of feeding the animals. Is it better to sit home and play cards? How is your family, by the way?"

"Just like every year. I'm looking for a new one. A new broom sweeps clean, they say. But Betsy, I see, grows prettier and prettier by the day, by the hour. She's like a sweetbrier in bloom in the garden. You painted the garden fence for nothing, neighbor; the matchmakers' horses will trample it under. Every day it will be new, every day you'llbe fixing it. Better buy yourself another dog; this one will go hoarse barking."

"There's plenty of time for matchmakers. She's too young yet."

"Why too young? Pluck the flower while the dew is still fresh on it, because later on it'll begin to wither. No two ways about it! I, you might say, put a roof over your heads, and I'll look you up a son-in-law in the bargain."

Betsy, turning red, picks up the prayerbooks and takes out a holy card from one of them, which she proceeds to study, turning it this way and that.

"Well, even though there's no call for a son-in-law yet, it won't hurt to ask. Whom have you got in mind?"

"Hold on. First I have to have a talk with him. Just anyone won't do. I know what a farmer wants. There's one trouble, though: Betsy has finished four classes, and he's had less schooling - why smooth it over - but he knows a trade just the same. Isn't that fortune enough? Besides, I know for sure, he'll bring some money with him. The first thing you know there'll be a windmill on the roof and electricity. What's most important, he's well-read and progressive. One fault is he's young. You know, when a man is young he's like green beer: you dion't know whether it's going to burst the keg or stand - in which case we'll drink and sing. And that's why I ask you to wait. I'll look into it myself. I'm not lying. when I do something I know what I'm doing. But now farewell."

"If he's progressive then he's some kind of atheist," surmises Betsy when Kreivenas has driven out the gate.

Gruztas does not answer his daughter; he simply smiles and picks up *Our Newspaper* to see how the war is getting on.

Driving down the road, Kreivenas reluctantly glances at the shrine in the corner of the orchard. Carved out wooden laths encircle the base of the shrine's roof; its sides are variegated with carvings of tulips and the sun. It looks like the pattern of an old-fashioned apron, taken by someone and placed here. The cross is carved out of wood, with stars and sunbeams, and the unpainted oak effigy* looks down at the ground through the glass window. It looks down pensively and sorrowfully.

As many times as Kreivenas has driven by and glanced at the effigy, so many times he has for some unknown reason remembered the words to that simple song that Gruztas sings so often when harrowing in the fields:

"Oh misery, misery, misery mine . . ."**

---

* *Smūtkelis* or *rūpintojėlis*. Literally, "The Worrier", a carving of Christ, which may be fixed to the cross or stand as a separate figure in the wayside shrines. - Trans.

** *Vargas*, which is here translated "misery", has no satisfactory English equivalent. It is an all-inclusive term meaning hunger, hardship, poverty, pain, and sorrow. It has been sentimentalized in both song and speech. -Trans.

Yosemite National Park, California / Yosemite Tautinis Parkas Kalifornijoj

ALT and The Genocide Convention

One of the most important issues of the day is the Genocide Convention. If ratified, it would outlaw all practices of genocide or the systematic extermination of racial and national groups. It is important because ratification by the United States Senate would lead to similar action by other legislative bodies in other countries. Only then could effectual measures be taken against the crime of genocide.

In view of the fact that the Lithuanian nation is being exterminated - more rapidly than any other nation under Soviet domination - the Lithuanian ALT (Lithuanian American Council) organization is taking every means at hand to hasten the passage of the genocide bill.

The ALT discussed the Genocide Convention in full with Mr. Thompson, director of European affairs, who represented Secretary Acheson. Among other matters touching Lithuania, the ALT brought up the possibility of broadcasting over the "Voice of America" program in the Lithuanian language.

The ALT was at the same time reassured the United States had no intention of recognizing the Soviet occupation of Lithuania and that it was aware of the deplorable conditions imposed on the Lithuanian people by the Soviets.

The ALT was also successful in winning a future hearing in the Senate Committee. It had originally agreed to accept written testimony only. And, in fact, on February 9, the Senate Committee heard the Lithuanian cause, presented by Mr. K. Jurgela for ALT. He gave authentic documentation in support of Lithuanian charges of genocide against the Soviet Union.

Another step taken by the ALT was to call a conference among representatives of other countries and several prominent professors, among them Professor Lemkin, author of the Genocide Convention. A plan was drafted to create a national committee with its center in Washington. Organizations such as NCWC and the American Legion were also enlisted for aid.

It is vitally important that the Lithuanian population stand behind the ALT in the campaign to ratify the Genocide Convention and that they write to their State representatives in Washington, urging them to give support.

The ALT, headed by Mr. Leonard Simutis, addressed a note to Dean Acheson, Secretary of State, on January 30. The note called the Secretary's attention to the 32nd Anniversary of Lithuania's Independence and outlined Lithuania's present tragic plight under the Bolshevik regime.It stated, " a positive stand by the Government of the United States would alleviate the anxiety and distress felt by

the hundreds of thousands of Lithuanian Americans whose relatives and friends in their native land are victims of the Soviet terror. It would give new hope to those who survived the terrible ordeal of the Soviet regime and who are still continuing their life and death struggle for freedom, and it would strengthen immeasurably the cause of democracy in every country in the world." The ALT note went further to ask that the United States ratify the Genocide Convention, that the United States denounce Soviet Russia's unlawful seizure of the Baltic States, that no peace settlement be made in Europe without the assurance that sovereign rights and self-government will be restored to Lithuania, Latvia and Estonia.

POLYNA STOSKA TO SING AT ALL CREEDS CONCERT

Polyna Stoska, leading soprano of the Metropolitan Opera Company, will be the soloist for the All Creeds Concert Sunday, Feb. 19, in the Auditorium. This concert, which also features a chorus composed of 500 voices from 33 church choirs, is sponsored by the Worcester Association of Church Musicians.

This will be the fourth Worcester appearance for a girl who has made the long journey from St. Casimir's choir loft on Providence Street to the stage of the Metropolitan Opera in New York City. Miss Stoska is the American dream come true, the inspiration for hundreds of young people who pursue the elusive fame of a musical career. (W. D. T.)

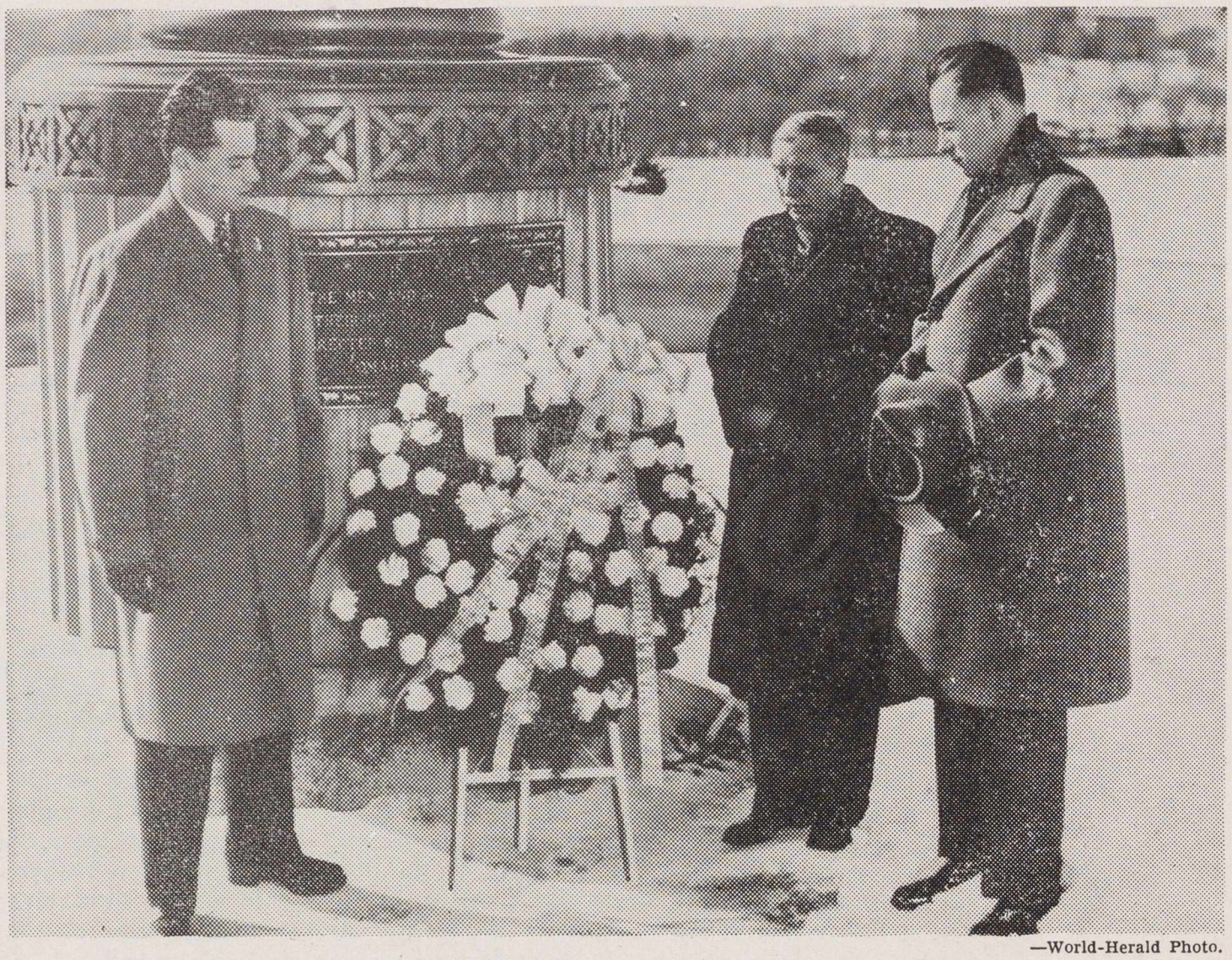

—World-Herald Photo.

Lithuanians Celebrate Independence Day

Omahans of Lithuanian descent Sunday joined Lithuanians all over the world in an observance of the thirty-second anniversary of that country's independence. Over 30 persons braved chill winds Sunday morning to honor the war dead by placing a wreath at World War II Memorial Park. The ceremony was under the direction of A. Palinskas. The wreath was purchased by displaced persons from Lithuania now living in this country. Other ceremonies were held during the day at St. Anthony's Church, 5408 South Thirty-second Street and at St. Anthony's Hall, Thirty-second and T Streets. The activities were sponsored by the American Lithuanian Council. Pictured above (left to right) L. Parulis, A. Aukstuows, and Bernard Kinsella inspect the wreath.

Lithuanians in England

Working conditions have not altered very much for Lithuanian DP's in England during the past two years. DP's are offered jobs on farms and in the coal mines, but jobs in textile manufacturing are reserved for married persons and women and girls who will not work in hospitals. There is an increasing demand for hospital help.

Lithuanians generally look for textile work in the cities because working conditions are better and the pay is more or less the same as in heavier occupations. Another drawing factor is the availability of private living quarters in the cities. Elsewhere DP's have to live in camps.

There are cultural considerations, too. Only in London and Manchester are Lithuanians able to convene in their own clubs to discuss questions of common interest. In other areas, without homes of their own, they must meet in English parish halls and other inconvenient places. Even in such circumstances, however, DP's are making an effort to school their children in the Lithuanian language. In the larger colonies regular weekend lessons are given.

The press is also a matter of concern to Lithuanians in England. One newspaper (*Išeivių Draugas*) has long been established among the older Lithuanian population, but it does not serve all the needs of the colony. One more newspaper (*Britanijos Lietuvis*) is published by the Lithuanian League of Great Britain. This publication is also limited in its appeal.

Plans for publishing new books are being weighed, but the expense envolved and the relatively small number of Lithuanians in England make such plans impractical at the present time. Arrangements will most likely have to be made with publishers in the United States.

— MR. & MRS. VINCENT PETRAUSKAS celebrated their forthieth wedding anniversary and had about 50 people for dinner, among them Fr. Jonaitis. Petrauskas family lives at 3408 E. Cady st. Mr. Petrauskas works for Southern Pacific R. R.

— FATHER G. F. JONAITIS, a war veteran, bought a home last summer in Tucson, Arizona. Lithuanians vacationing in Arizona visit him. His present address is: 1001 catalina Blvd., Tucson, Arizona.

— MR. JOSEPH SOMENTUS and his mother Anna Somentus, originally from Springfield, Ohio, are residents of Tucson. Mrs. Somentus came to the U.S. from Lithuania in 1900. She has three daughters and one son, Joseph, who served in the Navy during the war. At present the Somentus family is living at 209 W. Relleto Ave., Tucson, Arizona.

MONSIGNOR KRUSAS DIES

Monsignor Michael Krusas, long-time pastor of St. George's parish in Chicago, died in his Monrovia, Calif., home on the morning of January 31, at the age of 71.

Monsignor Krusas was born on a farm in Zasinas, Lithuania, on September 28, 1879. When he was 17 years old he came to the United States and attended several colleges before taking sacred orders for the priesthood in Chicago, in 1908. In 1924 he was made a Monsignor by Cardinal Mundelein for his great services on behalf of the Church.

Monsignor Krusas was a strong-willed man, a man of considerable energy and determination. From an unschooled farm boy he rose to the eminence of a dignitary of the Church. This he accomplished through perseverance and hard work. He will long be remembered by his Lithuanian followers as a man of God and an untiring supporter of Lithuanian thought

DR. RIMAVICIUS DIES

Dr. Joseph Rimavicius, noted Lithuanian philologist, died of a heart ailment in Vancouver, Canada, on January 31. He had been there several years as a language professor at a university. Prior to moving to British Columbia he had taught at universities in Eastern United States and was for a time at Marianapolis College, Thompson, Connecticut, where he was professor of Greek.

LOS ANGELES LIETUVIU DRAUGIJOS

AMERIKOS LIETUVIU TARYBOS
Los Angeles Skyrius

Stasys RAŠTIKIS, pirm.
1728¼ N. Western Ave., GR 5-2387
Petras ŽILINSKAS, vicepirm.
174 S. Union Pl. VA 8837
Antanas SKIRIUS, sekr.
1652 Sixth Ave., RE 8-203
Adėlė DERINGIENĖ, ižd.
226½ S. Alexandia Ave., DU 44329

AMERIKOS LIETUVIU PILIECIU KLUBAS

Joe MILLER, pirm.
348 S. Arizona Ave., AN 4043
Wm. ARCHIS, vicepirm.
2874 Leeward Ave. DU 96933
M. J. AFTUKAS, prot. rašt.
2111 Wollan St.
Mag. STEPONAVIČIENĖ, fin. sekr.
4109 Huron Ave., Culver City, VE 88137
C. KIRILAUSKAS, ižd.
1427 S. Bonnie Brae

KATALIKISKOS ORGANIZACIJOS

ALRK FEDERACIJOS SK.
Pirm. V. Kazlauskas
1003 W. 36 Str. RE 35619
ALRK SUSIVIENIJIMO SK.
Pirm. Viikienė
1250½ S. Saltar Ave. AR 97392
ALRK MOTERŲ SĄJUNGOS SK.
Pirm. A. Dovidonienė
6216 Hays Ave. CL 73575
LIETUVOS VYČIAI
Pirm. P. Barkauskas
1532 5th Ave. PA 3609
ŠV. VARDO VYRŲ DRAUGIJA
Pirm. B. Bartkus
2664 Redondo Blvd. WH 6198
KALIFORNIJOS ATEITININKŲ SAMBURIS
Pirm. J. Vitėnas
1652½ 6th Ave.
ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOS CHORAS
Pirm. St. Deringis
226½ Alexandrie DU 44329
ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOS KOMITETAS
Pirm. P. Žukauskas
5127 Fountain Ave. NO 10144

LABDAROS IR KULTUROS KLUBAS

M. J. AFTUKAS, pirm.
2111 Wollan St. CA 11040
Jozefina SEVERINIENĖ, vicepirm.
6124 W. 76th St.
Ign. ŠEŠPLAUKIS, sekr.
1042 W. Washington Blv.
V. TRUMPA, sekr. pad.
306 Clay St.
Mag. STEPONAVIČIENĖ, ižd.
4104 Huron Ave., Culver City
L. LAŠAS, fin. sekr.
932 S. Burlington Ave.

KNIGHTS OF LITHUANIA
Council 133

Pres. Peter BARKAUSKAS
1532 Fifth Ave.
Vice Pres. Jake MARBACK
1861 So. Orange Dr.
Sec. Stella BIRBAL
2511 W. 15th St.
Correspondents:
Paul LISAUSKIS, Michael JAKUTIS
Treas. & Fin. Sec. Helen VARKALIS
1861 So. Orange Dr.
Trustees:
Eduard BARTKUS, Lucille GILBERT
Michael JAKUTIS
Sergeants at Arms:
George BARKAUSKAS, Frank GILBERT

VYRU IR MOTERU TAUTISKAS PASALPINIS KLUBAS

A. J. JANUŠAUSKAS, pirm.
4632 S. Pickford St. WA 4676
Paul MAGELO, vicepirm.
2325 Ocean View Ave. FE 7042
R. JANUŠAUSKIENĖ, sekr.
4632 S. Pickford Ave. WA 4676
P. BALTRAN, fin. sekr.
621 E. 97th St.
V. RATKUS, ižd.
5123 Hartwick St.
Susirinkimai daromi kiekvieno mėnesio pirmą trečiadienį Lenkų salėje, 843 S. Bonnie Brae Ave.

DUPLEX FOR SALE
13 Room duplex. Unit heat.
Fireplaces. 4 car garage. Half block from St. Casimir's Church and Marshall High School. Silverlake District, Los Angeles, Calif. By owner. NO 4894

TURISTŲ DĖMESIUI. — Atvykusius į Los Angeles ir norinčius pamatyti miesto žymesniąsias ir gražiąsias vietas, prienama kaina automobiliu apvežios ir aprodys
ANTANINA CVIRKIENĖ
2208 4th Ave., Los Angeles, Calif. Telefonas - REpublic 2-5037

LIETUUVIŲ DIENOS IEŠKO PLATINTOJŲ ir BENDRADARBIŲ KIEKVIENOJE LIETUVIŲ KOLONIJOJE. DĖL SĄLYGŲ RAŠYKITE ADMINISTRACIJAI
9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

HELEN'S
HOUSE OF BEAUTY
HELEN MOCKUS 1722 N. WESTERN AVE.
PHONE HO. 9-4600 HOLLYWOOD 27, CALIF.

FRANK RACKUS
Licensed Real - Estate Broker
Sales Exchanges Homes Income Properties
NAUJAS ADRESAS
3813 Sunset Blvd. Los Angeles 26
Phones: Office-NOrmandy 2-9803, Res.-Citrus 3-8419

VALUSKIS THEATRES
BUENA PARK, CALIF.
and
2252 E. Segundo Blvd.
WILLOWBROOK, CALIF.
Tel. Nemark 1-5044

J. J. BAKUS & JOE BULAT
LITHUANIAN REAL ESTATE BROKERS
Homes - Income Property - Loans
Multiple Listing Service
4728 So. Normandie Los Angeles 37, Calif.
Office: AXminster 7900 Res.: PLeasant 6590

LITHUANIAN REALTY CO.
Real Estate — Loans & Insurance
Chas. Luksis, Manager
710 N. Van Ness Hollywood
Telephone GLadstone 5250

ATLAS PAINT & WALL PAPER STORES
ATLAS - DUTCH BOY - DU PONT PRODUCTS - WINDOW SHADES - GLASS - LINOLEUM - FLOOR SANDERS FOR RENT - WATER HEATERS - ASPHALT & RUBBERTILE
C. J. Winnaman
2526 W. Washington Blvd., Los Angeles 16, PA. 3151
11014 South Main Street, Los Angeles 3, PL. 5-0757
9740 Washington Blvd., Culver City

2316

Skaitykite - Platinkite - Remkite

"DRAUGA"

vienintėlį lietuvių religinės, tautinės minties dienraštį pasauly

DRAUGAS yra geriausias laikraštis, kadangi tikroje šviesoje nušviečia pasaulio ir lietuvių kolonijų gyvenimo įvykius.

DRAUGAS yra įdomiausias, kadangi po savo sparnu yra sutraukęs žymiausius rašytojus, politikus, visuomenininkus, korespondentus.

DRAUGAS yra gyviausias, nes patiekia vėliausias žinias apie pavergtą Lietuvą, ištremtus lietuvius, lietuvių veikimą Amerikoje ir kitur.

DRAUGAS yra patikimiausias, kadangi Amerikoje, Europoje ir kitur turi savo korespondentus, kurie rašydami iš vietos patiekia pilniausias ir patikimiausias žinias.

DRAUGAS taipgi skaitomas lietuvių biznierių ir pramonių skelbimų organu. Jei norite ką greit parduoti, pirkti ar rasti, skelbkitės DRAUGE. Ieškai gero darbo? Skaityk DRAUGĄ!

Padarykite DRAUGĄ tikru savo draugu! Sykį jį paskaitęs, nenorėsi su juo skirtis.

KAINA —

Užsieny DRAUGAS kainuoja $10.00; Kanadoje metams $7.00; pusmečiui $4.00

Chicagoje ir Ciceroje metams $8.00; pusmečiui $4.50. Kitur Amerikoje metams $7.00; pusmečiui $4.00.

Prenumeratos ir kitais reikalais kreipkitės adresu:

"DRAUGAS"

CHICAGO 8, ILLINOIS

ĮSTEIGTAS 1909 TEL. VIRGINIA 7-66640—6641

NOREDAMI BUTI INFORMUOTI

apie pasaulio ivykius ir

Amerikos bei Kanados lietuviu gyvenima

S K A I T Y K I T E

DARBININKA

iseinanti du kartus per savaite

PRENUMERATOS KAINA:

Amerikoje — $5.00, uzsieny — $5.50

ADRESAS: 366 Broadway, S. Boston 27, Mass. USA

Neleiskime uzgesti

LIETUVIU KULTUROS ZIBURIAMS!

KULTŪROS ŽURNALO

AIDU

platinimo vajus

SAUSIO, VASARIO IR KOVO MĖNESIAIS

Kas sielojasi

lietuviškąja kūryba, krikščioniškai - tautine kultūra, tautos išlikimu ir Lietuvos laisve

Skaito, remia ir platina

VIENITELĮ PASAULIO LIETUVIŲ MOKSLO, LITERATŪROS BEI MENO IR VISUOMENINIO GYVENIMO MĖNESINĮ ŽURNALĄ

A I D U S

AIDUS redaguoja redakcinis kolektyvas, sudarytas iš žymių lietuvių mokslininkų, rašytojų ir kitų kultūrininkų. Vyriausias redaktorius rašytojas *Antanas Vaičiulaitis*

AIDŲ PRENUMERATOS KAINA METAMS: JAV ir Pietų Amerikoje — $5.00, Kanadoje — $5.50 ir kituose kraštuose — $6.00. Atskiras numeris JAV — 50c, kitur — 55c.

AIDŲ PLATINTOJAMS BUS SKIRIAMOS

DOVANOS

Visi į kulturos žurnalo AIDŲ platinimo talką

Tenelieka nė vieno lietuvio, kuris neskaitytų

A I D Ų

Prenumeratas ir aukas siųskite sekančiu adresu:

AIDAI, Kennebunk Port, Maine (USA)